SAPATGRAM COLLEGE
MAGAZINE

8th Issue : 1991-1992

EDITOR : PURABI MANDAL

SAPATGRAM COLLEGE
MAGAZINE

8th Issue : 1991-1992

EDITOR : PURABI MANDAL

SAPATGRAM COLLEGE MAGAZINE

1991—92

8Th ISSUE

EDITOR
PURABI MANDAL

সম্পাদকীয়

নানা পতন অভ্যুদয় আৰু হাজাৰটা সমস্যাৰে সমাকীৰ্ণ আমাৰ আৰি ব্যক্তি আৰু সমাজ জীৱন। প্ৰতিনিয়ত আমাৰ জীৱনলৈ নামি আহিছে হিংসা উন্মত্ততা সকলো স্তৰতে অন্যায় অসূয়া আৰু মহালুণ্ঠনৰ প্ৰয়োভৰ; নিত্য নিঠুৰ দ্বন্দত আকীৰ্ণ আমাৰ সমাজ জীৱন; বিচাৰৰ বাণী আজি নীৰৱ নিভৃতে কান্দিছে। চৌদিশ চৌপাশৰ এই তম মোৰ শূন্যতাৰ প্ৰভাৱ পৰিছে আমাৰ শিক্ষা জগতত, শৈক্ষিক পৰিৱেশ হৈছে দূষিত কলুষিত। সমগ্ৰ ছাত্ৰ সমাজ হৈ পৰিছে আজি বিভ্ৰান্ত পথভ্ৰষ্ট। অথচ মহামহা মনীষী সকলৰ আদৰ্শ জীৱন যাত্ৰাৰ আৰ্হি আৰু মহৎ বাণী সমূহেও যেন আজি আৰু ছাত্ৰ সমাজক আকৰ্ষিত কৰিব পৰা নাই

তথাপি জীৱন প্ৰবাহ বয়, মানুহে বিচাৰে উত্তৰণৰ বাট। মোৰ ধাৰণাৰে আমাৰ এই আশাহীন দীৰ্ঘপথ পৰিক্ৰমাত আশাৰ অমৃত নিঃস্যন্দি ফল্গু ধাৰাৰে উদীপ্ত কৰি তুলিব পাৰে একমাত্ৰ সাহিত্যই। দেশে দেশে কালে কালে সাহিত্যই মানুহক দি আহিছে অমৃতৰ সন্ধান, জীয়াই থকাৰ কাৰণেই পৰিণত হৈছে মানব মনৰ উৎস ৰূপে। সেয়ে সমাজৰ এই ভয়ংকৰ অৱক্ষয়ৰ মুহূৰ্তত ছাত্ৰ সমাজৰ দিশ নিৰ্দেশ কাৰি পান্থ জনৰ সখাৰূপে কাম কৰিব পাৰে একমাত্ৰ সাহিত্যই।

সাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক মুখপত্ৰ এই আলোচনীত সাহিত্যৰ বছা বছা কুসুম ফুলাই সুবাস বিতৰণ কৰি ছাত্ৰ সমাজক মোহিত কৰিব পাৰিম বুলি ভাবিয়েই আগ্ৰহেৰে আলোচনীৰ সম্পাদিকাৰ দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰিছিলোঁ। কিন্তু ব্যাক্তিগত পৰ্যাপ্ত তৎপৰতাৰ অভাৱৰ উপৰিও মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ ওপৰত অহা এক অশুভ আৰু অবাঞ্চিত হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত যথাসময়ত মুখ পত্ৰ খনি সহৃদয় পাঠক পাঠিকা সকলৰ আগত যথোপযুক্তভাবে উপস্থিত কৰাব নোৱাৰিলোঁ। তদুপৰি সাহিত্যৰ প্ৰতি ছাত্ৰসমাজৰ অনীহাৰ বাবে অথবা সচেতনতাৰ অভাবৰ বাবে বাৰে বাৰে জাননী দিয়া সত্বেও আশানুৰূপ লেখনি হাতত পৰা নাছিল। থাওকতে যিখিনি হাতত পৰিছিলহি তাৰেই এই ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰ বিশিষ্ট সংকলনটি উলিয়াই দিয়া হ'ল। আশা, অদোষদৰ্শী পাঠক পাঠিকাই মোৰ এই অনিচ্ছাকৃত দীনতাক সহানুভূতিৰ দৃষ্টিৰে চাব।

শেষত মোৰ কাৰ্যত বিভিন্ন মূল্যবান দিহাপৰামৰ্শৰে মোক সততে উৎসাহিত কৰা আমাৰ শ্ৰদ্ধেয় অধ্যক্ষ শ্ৰীযুক্ত দয়াময় সৰকাৰ দেৱক মোৰ হিয়া ভৰা শ্ৰদ্ধাঞ্জলি নিবেদিলোঁ। লগতে অন্যান্য পূজনীয় শিক্ষাগুৰু সকললৈও মোৰ শ্ৰদ্ধা থাকিল। মোৰ কাৰ্যকালত বিশেষকৈ মুখ পত্ৰ খনি প্ৰকাশনাৰ দিশত ছাঁৰদৰে মোৰ লগে লগে থাকি মোক নিয়ত প্ৰেৰণা যোগোৱা মোৰ সহপাঠী ফুলেশ্বৰীকো মোৰ নিন্দা আৰু প্ৰশংসাৰ ভাগ দিয়াৰ বাবে আশা পালি থাকিলোঁ।

জয়তু

সাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয়।

OUR TEACHING STAFF :—

1. Sri D. Sarkar, Principal.
2. Sri S. K Panigrahi, Lecturer & Head, English.
3. Sri R. K. Acharya, Lecturer, English.
4. Sri I. Sarkar, Lecturer, English,
5. Sri S. P. Mukherjee Vice Principal, Lecturer & Head, P. Sc.
6. Sri B. Roy, Lecturer, Political Science.
7. Sri D. Bordoloi, Lecturer, Political Science.
8. Sri D. Kalita, Lecturer & Head, Assamese.
9. Sri N. Roy, Lecturer, Assamese.
10. Sri A. Adhikary, Lecturer, Assamese.
11. Sri A. Sengupta, Lecturer & Head, Philosophy,
12. Sri M. Das, Lacturer, Philosophy.
13. Sri N. K. Roy, Lecturer & Head, Economics,
14. Sri M. Sarkar, Lecturer, Economics.
15. Sri G. Saha, Lecturer, Economics.
16. Miss A. Sen, Lecturer, Economics.
17. Mrs. P. Guha (Agarwala), Lecturer & Head, Education.
18. Sri S, Saha, Lecturer, Education.
19. Sri S. Sasmal, Lecturer & Head, Bengali.
20. Miss U. Mandal, Lecturer, Bengali.
21. " T. Saha, Lecturer, Bengali
22. Sri D. Saharia, Lecturer & Head, History.
23. Md. N. I. Mandal, Lecturer, History.

OUR OFFICE STAFF .—

1. Sri S. Chanda. 2. Sri N. R. Dutta. 3. Sri S. Dutta. 4. Sri P. Guha.
5. Sri M. Das. 6. Sri S. Barman. 7. Sri B. Roy. 8. Md. J. Bepari.
9. Md. S. Bepari.

Principal on Work

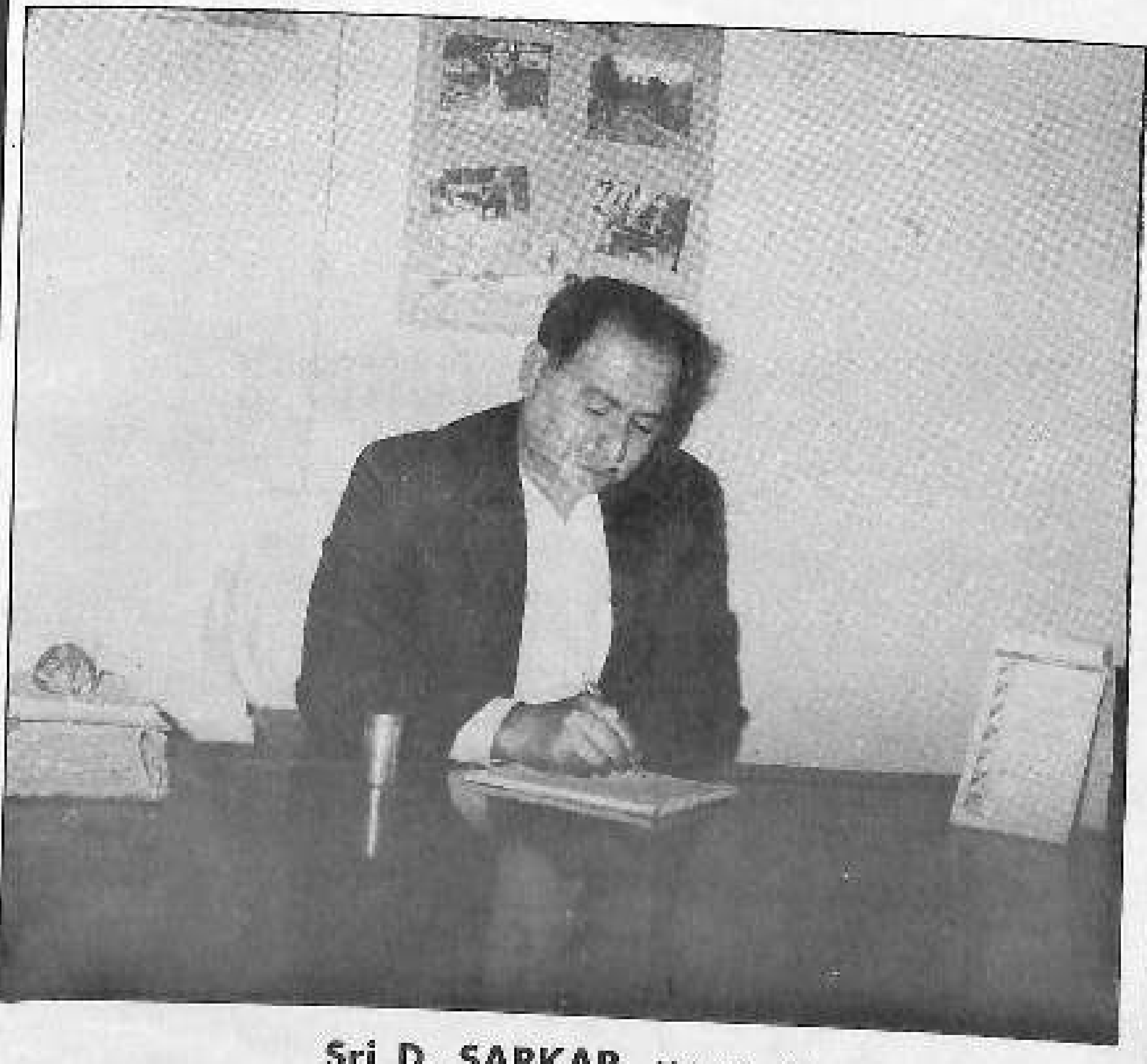

Sri D. SARKAR, M.A. (Double)
Principal
Sapatgram College : Sapatgram

সাপটগ্ৰাম মহাবিদ্যালয় আলোচনী

১৯৯১—৯২ চন

৮-ম সংখ্যা

ঃ অসমীয়া বিভাগ ঃ

উপদেষ্টা ঃ-
শ্ৰীদীনেশ চন্দ্ৰ কলিতা

সম্পাদীকা ঃ-
পুৰবী মণ্ডল

গল্প

॥ অনুশোচনা ॥

জ্যোতির্ময় বর্মন
স্নাতক ২য় বৰ্ষ

সন্ধিয়া হবলৈ এতিয়া বহু সময় বাকি আছে। কিন্তু এজাক ডাঠ কুৱলীয়ে যেন উষ্ণ সুৰুযটোক শীতল কৰি কৰি লাহে লাহে গ্ৰাস কৰিব বিচাৰিছে। এনেয়ে ঠাণ্ডাৰ বতৰ তাৰোপৰি বৈইছে এজাক প্ৰচণ্ড চেঁচা বতাহ। জীৰ্ণ গছৰ শুকান পাতবোৰে যেন বতাহৰ প্ৰখাৰতা সঁহিব নোৱাৰি দুখে বেজাৰে যাত্ৰা কৰিছে বহু দূৰ দূৰণীলৈ। কিন্তু সেই বতৰকো আওকাণ কৰি দীপালী আজি বহি আছে বাৰেন্দাৰ চকী এখনৰ ওপৰত। গোটেই শৰীৰটো উলৰ চাঁদৰ এখনিৰে ঢাকি তাই একান্ত মনে চাই আছে জৰা জীৰ্ণ প্ৰকৃতিৰ শীত কালিন বং ৰূপ। গোটেই পৃথিৱী খনিয়ে যেন ওপঙি আছে এটি ধোঁৱাৰ সমুদ্ৰত। বহু সময় ধৰি বহি বহি তাইৰ মুখখনি আমনীৰে ভৰি পৰিছে। ছিঃ কি যে লেতেৰা বতৰ! ঘৰৰ পৰা ওলাবই নোৱাৰি, মনতে ভাবে তাই। আজি তাইৰ যোৱাব কথা আছিল নীলীমা হঁতৰ ঘৰলৈ। যিহে বতৰ কৰিছে তাই ঘৰৰ পৰা ওলাবই কেনেকৈ? উঃ কিমান সময় আৰু এইদৰে বহি থাকিব তাই! নীলীমাক আজি তাই দেখা কৰিবই লাগিছিল, তাই আজিহে মাথোন আছে কাইলৈ যাবগৈ, কাৰণ নতুন চাকৰীৰ কথা।

নীলীমাৰ চাকৰী জীৱনলৈ মনত পৰাৰ লগে লগে দীপালীৰ ঘৃনা উপজিছিল তাইৰ নিজৰ জীৱনলৈ। লাজ আৰু অপমানত তাইৰ নিৰাশাময় মুখখনি ৰঙা হৈ উঠিছিল। তেতিয়া তাইৰ কান্দিবৰ মন গৈছিল। তাইৰ কোমল অন্তৰ খনত যেন বহু বেদনা লুকাই আছে। যিবোৰ তাই প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে। আৰু এই বেদনাবোৰে যেন তাইৰ সুঠাম দেহাটোক খুলি খুলি গ্ৰাস কৰি হাড়ত পৰিনত কৰিছে। যৌৱনে আমনি কৰে সচাঁ কিন্তু তাৰ প্ৰতি তাইৰ ঘৃনা উপজিছে।

গল্প

॥ অনুশোচনা ॥

জ্যোতিময় বৰ্মন
স্নাতক ২য় বৰ্ষ

সন্ধিয়া হবলৈ এতিয়া বহু সময় বাকি আছে। কিন্তু এজাক ডাঠ কুৱলীয়ে যেন উষ্ণ সুৰুযটোক শীতল কৰি কৰি লাহে লাহে গ্ৰাস কৰিব বিচাৰিছে। এনেয়ে ঠাণ্ডাৰ বতৰ তাৰোপৰি বৈইছে এজাক প্ৰচণ্ড চেচাঁ বতাহ। জীৰ্ণ গছৰ শুকান পাতবোৰে যেন বতাহৰ প্ৰখাৰতা সঁহিব নোৱাৰি দুখে বেজাৰে যাত্ৰা কৰিছে বহু দূৰ দূৰণিলৈ। কিন্তু সেই বতৰকো আওকাণ কৰি দীপালী আজি বহি আছে বাৰেন্দাৰ চকী এখনৰ ওপৰত। গোটেই শৰীৰটো উলৰ চাঁদৰ এখনিৰে ঢাকি তাই একান্ত মনে চাই আছে জৰা জীৰ্ণ প্ৰকৃতিৰ শীত কালিন বং ৰূপ। গোটেই পৃথিৱী খনিয়ে যেন ওপঙি আছে এটি ধোৱাঁৰ সমুদ্ৰত। বহু সময় ধৰি বহি বহি তাইৰ মুখখনি আমনীৰে ভৰি পৰিছে। ছিঃ কি যে লেতেৰা বতৰ! ঘৰৰ পৰা ওলাবই নোৱাৰি, মনতে ভাবে তাই। আজি তাইৰ যোৱাৰ কথা আছিল নীলীমা হঁতৰ ঘৰলৈ। যিহে বতৰ কৰিছে তাই ঘৰৰ পৰা ওলাবই কেনেকৈ? উঃ কিমান সময় আৰু এইদৰে বহি থাকিব তাই! নীলীমাক আজি তাই দেখা কৰিবই লাগিছিল, তাই আজিহে মাথোন আছে কাইলৈ যাবগৈ, কাৰণ নতুন চাকৰীৰ কথা।

নীলীমাৰ চাকৰী জীৱনলৈ মনত পৰাৰ লগে লগে দীপালীৰ ঘৃনা উপজিছিল তাইৰ নিজৰ জীৱনলৈ। লাজ আৰু অপমানত তাইৰ নিৰাশাময় মুখখনি ৰঙা হৈ উঠিছিল। তেতিয়া তাইৰ কান্দিবৰ মন গৈছিল। তাইৰ কোমল অন্তৰ খনত যেন বহু বেদনা লুকাই আছে। যিবোৰ তাই প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে। আৰু এই বেদনাবোৰে যেন তাইৰ সুঠাম দেহাটোক খুলি খুলি গ্ৰাস কৰি হাড়ত পৰিনত কৰিছে। যৌৱনে আমনি কৰে সচাঁ কিন্তু তাৰ প্ৰতি তাইৰ ঘৃনা উপজিছে।

—ঃ সূচীপত্ৰ ঃ—

বিষয় :—	লিখক :—	পৃষ্ঠা :—
গল্প, প্ৰবন্ধ :—		
১। অনুশোচনা—	শ্ৰীজ্যোতিৰ বৰ্মন	১
২। আৱৰ্জনা—	জাকিৰ হুচেইন	৫
৩। শুদ্ধ অসমীয়াৰ প্ৰৱক্তা ডিম্বেশ্বৰ নেওগ—	শ্ৰীৰাজীৱ কুমাৰ শৰ্মা	৮
৪। ৰোমান্টিচিজম্ আৰু প্ৰকৃতি কবি চৌধাৰী—	শ্ৰীবিষ্ণু ৰাম নাথ	১১
৫। গোৱালপৰীয়া ধৰ্ম নিৰপেক্ষ লোকগীতত এক্সুমুকি—	নিৰ্মলী দাস	১৬
৬। এশ বছৰ আগৰ এখন বিয়া—	মিচ. জোনালী দাস	২০
কবিতা :—		
৭। এটি নতুন কবিতাৰ জন্ম—	শ্ৰীনীলমোহন ৰায়	২৭
৮। জোনাকী পৰুৱা—	শ্ৰীমহেন্দ্ৰ চন্দ্ৰ বৰ্মন	২৮
৯। নিগৰী মই—	শ্ৰীজগদীশ চন্দ্ৰ ৰায়	২৮
১০। মানৱ জীৱন—	মহিজুল বেপাৰী	২৯
১১। বুজি—	মফিকুল ইচলাম	৩০
১২। পখিলা—	দেৱ নাৰায়ণ অধিকাৰী	৩০
১৩। আই অসমী—	হেৰম্ব কুমাৰ দাস	৩১
১৪। আহিব বাৰে—	বকুল কুমাৰ বৰ্মন	৩১
১৫। গুৰু জনাৰ প্ৰতি—	তপন কলিতা	৩২
১৬। মোৰ ডায়েৰী সময়ৰ সাক্ষী—	আজেদ আলী আহমেদ	৩২
১৭। হাবধীয়া চৰাই—	শ্ৰীৰাজীৱ কুমাৰ শৰ্মা	৩৩
১৮। হাস্য ৰসাত্মক কৌতুক—	শ্ৰীমহাৰাজ বৰ্মন	৩৪

গল্প

॥ অনুশোচনা ॥

জ্যোতিষ বৰ্মন
স্নাতক ২য় বৰ্ষ

সন্ধিয়া হ'বলৈ এতিয়া বহু সময় বাকি আছে। কিন্তু এজাক ডাঠ কুঁৱলীয়ে যেন উক্ত মুকথটোক শীতল কৰি কৰি লাহে লাহে গ্ৰাস কৰিব বিচাৰিছে। এনেতে ঠাণ্ডাৰ মতৰ তাৰোপৰি লৈইছে এজাক প্ৰচণ্ড চেঁচা বতাহ। জীৰ্ণ গছৰ শুকান পাতবোৰে যেন বতাহৰ প্ৰখৰতা সহিব নোৱাৰি দুখে বেজাৰে যাত্ৰা কৰিছে বহু দূৰ দূৰণিলৈ। কিন্তু সেই বতৰকো আওকাণ কৰি দীপালী আজি বহি আছে বাৰেন্দাৰ চকী এখনৰ ওপৰত। গোটেই শৰীৰটো উলৰ চাদৰ এখনেৰে ঢাকি তাই একান্ত মনে চাই আছে জৰা জীৰ্ণ প্ৰকৃতিৰ শীত কালিন ৰং ৰূপ। গোটেই পৃথিৱী খনিয়ে যেন ওপচি আছে এটি দোৱাৰ সমুদ্ৰত। বহু সময় ধৰি বহি বহি তাইৰ মুখখনি আমনীয়ে ভৰি পৰিছে। ছিঃ কি যে সেমেকা বতৰ! ঘৰৰ পৰা ওলাবই নোৱাৰি, মনতে ভাবে তাই। আজি তাইৰ যোৱাৰ কথা আছিল নীলীমা হঁতৰ ঘৰলৈ। মিছে বতৰ কৰিছে এহি ঘৰৰ পৰা ওলাবই কেনেকৈ? উঃ কিমান সময় আৰু এইদৰে বহি থাকিব তাই! নীলীমাক আজি তাই দেখা কৰিবই লাগিছিল, তাই আজিহে মাথোন আছে কাইলৈ যাবগৈ, কাৰণ নতুন চাকৰীৰ কথা।

নীলীমাৰ চাকৰী জীৱনলৈ মনত পৰাৰ লগে লগে দীপালীৰ দুখ উপজিছিল তাইৰ নিজৰ জীৱনলৈ। লাজ আৰু অপমানত তাইৰ নিৰাশাময় মুখখনি ৰঙা হৈ উঠিছিল। সেতিয়া তাইৰ কান্দিবৰ মন গৈছিল। তাইৰ কোমল অন্তৰ খনত যেন বহু বেদনা লুকাই আছে। যিবোৰ তাই প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে। আৰু এই বেদনাবোৰে যেন তাইৰ সুঠাম দেহাটোক খুলি খুলি গ্ৰাস কৰি হাড়ত পৰিনত কৰিছে। যৌৱনে আমনি কৰে সঁচা কিন্তু তাৰ প্ৰতি তাইৰ ঘৃণা উপজিছে।

নীলীমা সিহঁতৰ গাওঁৰে ছোৱালী, তাইৰ বান্ধৱী। একে লগে পাঠশালাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি একেবাৰে মেট্ৰিকৰ দেওনা পাৰ হৈ দুয়ো বান্ধৱী একে লগে শান্তিপুৰ মহাবিদ্যালয়ত নাম লগাই একে খন ছাত্ৰী বাসতে আছিল। উঃ বেচেৰী! মাজে মাজে হোষ্টেল ফিচ্ কে দিব নোৱাৰিছিল। কিন্তু তাই এম, এ পাছ কৰিলে, বি. বৰুৱা মহাবিদ্যালয়ত চাকৰিও পালে কিন্তু তাইৰ কি হ'ল? নীলীমাৰ দৰে কষ্ট স্বীকাৰ কৰি তাইৰতো পঢ়িব লগা হোৱা নাছিল, তাইৰ দেউতাকৰ কি নাই? দেউতাকে তো তাইক কেনো দিনেই কষ্ট দিয়া নাছিল? তেন্তে তাই আজি হা-হুমুনিয়াকে সাৰথি কৰিব লগা হ'ল কিয়? এতিয়াহে নীলীমাৰ দেউতাকে অলপ সকাহ পাব নিশ্চয়! সঁচাই নীলীমা মানুহ হ'ল, কিন্তু তাই? তাই এদিন বাংঢালী আছিল, মহাবিদ্যালয়খনৰ প্ৰতিজন ল'ৰাকে বলীয়া কৰিব পৰা ৰূপ মাধুৰী আছিল তাইৰ। অজস্ৰ যুৱকে তাইৰ ৰূপত মুগ্ধহৈ প্ৰেম নিবেদন কৰিছিল আৰু তাই? তাইয়ো যৌৱনৰ আমনি সঁহিব নোৱাৰি সিহঁতৰ কাষ চাপিছিল। ক্লাচ নথকা সময়ত প্ৰতি জন লৰাৰ মেলত তাইৰ স্থান আছিল প্ৰথম। কিন্তু সেই দীপালী জনীৰ আজি কিয় এই পৰিনতি? এবাৰ দুবাৰ কৈ তিনিবাৰে উচ্চতৰ মাধ্যমিক পৰীক্ষাত বহিও পাছ কৰিব নোৱাৰিলে, অৱশেষত নিৰাশাময় মুখ খনিলৈ ঘৰৰ ছোৱালী ঘৰলৈ উভতি আহিব লগা হ'ল কিয়? তাইৰ লগৰ বন্ধু বান্ধৱীবোৰে নিশ্চয় উচ্চ শিক্ষাৰে শিক্ষিত হৈ

ডাঙৰ ডাঙৰ চাকৰিত সোমাইছে আৰু কিছুমানে হয়তো দাম্পত্য জীৱনৰ সুখ উপলব্ধী কৰিছে, কিন্তু তাই? দাম্পত্য জীৱনৰ কথা মনত পৰাৰ লগে লগে মনত পৰিছিল তাইৰ প্ৰদীপলৈ। প্ৰদীপেও হয়তো চাকৰি পাইছে আৰু বিয়া বাৰু কৰাই দাম্পত্য জীৱনৰ পাতনি মেলিছে, কিন্তু! প্ৰদীপৰ কথা মনত পৰাৰ লগে লগে তাইৰ অন্তৰ খনে ঈৰ্ষাত হাহাকাৰ কৰি উঠিছিল। প্ৰদীপে আছিল তাইৰ জীৱনৰ একমাত্ৰ মানুহ যাক তাই মনে প্ৰাণে ভাল পাইছিল· যাক লৈ এদিন তাই দাম্পত্য জীৱনৰ সপোন দেখিছিল, যিজনৰ বহল বুকু খনৰ মাজতে তাই সকলো বিচাৰি পাইছিল। সেই প্ৰদীপ জন আজি কলৈ গ'ল? সেইজন প্ৰদীপৰ জানো আজিও তাইৰ কথা মনত আছে? বেচেৰা সমীৰে ঠিকেই কৈছিল, উঃ সিদিনা মই হে তেওঁক অঁকৰা বুলি ভাবিছিলো। মনত পৰি গ'ল তাইৰ আজিৰ পৰা দহ বছৰ আগৰ ঘটনা এটালৈ। বতৰটো ঠিক আজিৰ দৰেই আছিল একেবাৰে পেনপেনীয়া, বাৰটো ঠিক তাইৰ মনত নাই. দেওবাৰে হব নিশ্চয়। সমীৰ আছিল প্ৰদীপৰ ৰুমমেট। দুয়োজনে স্নাতকৰ দ্বিতীয় বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰ। পৰীক্ষালৈ আৰু বেছি দিন নাই, সমীৰে গোটেই দিন টো কিতাপ লৈয়ে ব্যস্ত হৈ থাকে। প্ৰদীপ ৰুমত বেছি নাথাকে, পুৱাৰ সাজ খোৱা হলেই সদায় কেৰম খেলিবলৈ যায়। সিদিনাও প্ৰদীপ ৰুমত নাছিল জয়ন্ত দুৱাৰ খিড়িকি বন্ধ কৰি তেতিয়া নিশ্চয় কিতাপ লৈ ব্যস্ত আছিল। তেনে সময়তে নীলীমাৰ লগত তাই সিহঁতৰ মেছলৈ গৈছিল। দুৱাৰত কোনোবাই শব্দ কৰাত সমীৰে মাত দিছিল।

কোন·········? নাৰ্জ্জাৰী নেকি?

নহয়, মই দীপালী—। সমীৰদা দুৱাৰ খোলক, প্ৰদীপদা নাই নেকি? দীপালীৰ মাতটো ধৰিব পাৰি সমীৰে মনতে ভাবে সকলো সৰ্ব্বনাশ এয়া দেখোন আমাৰ প্ৰদীপ বাবুৰ প্ৰেয়সী, কমেও এঘণ্টাৰ মেল পাতিব লাগিব। গধূৰ মনেৰে তেওঁ দুৱাৰ খন মেলি দিয়ে।

আপোনাৰ অলপো আমনি নালাগেনে এইদৰে ঘৰৰ ভিতৰলৈ সোমাই থাকি? ভিতৰলৈ সোমাইয়ে দীপালীয়ে মাতদিয়ে।

লাগিলেও যে উপায় নাই!

আপুনী লৰা নহৈ ছোৱালী হোৱা হলে ভালেই আছিল।

কিন্তু ঈশ্বৰে উলোটাহে কৰিলে।

অৱশ্যে ভাল ছাত্ৰৰ কথা বেলেগ···।

ঠিক ভাল নহওঁ, আগ্ৰহী।

আমাৰতো ঘুমতেই গ'ল, ঘৰত দেউতাকৰ কাঢ়া শাসনত থাকি মেট্ৰিকৰ দেওনা পাৰহৈ ইয়ালৈ আহিলো।

বাপৰে বাপ, আমাৰ দেউতা যে কি ধৰণৰ মানুহ, স্কুল আৰু ঘৰৰ বাহিৰে কলৈকো যাব দিয়া নাছিল। ক'ৰবাত যাব লগা হলে দেউতা নিজে লগত গৈছিল।

বৰ কাঢ়া মানুহ আছিল দে।

তেনেহলেতো সৰ্ব্বনাশ·········!

আপুনী কিবা কব বিচাৰিছে?

সৰ্ব্বনাশ ··········!

কিয়?

সজাৰ পৰা মুক্ত হোৱা মইনা এজনীৰ অৱস্থা আৰু আপোনাৰ অৱস্থা বৰ্ত্তমান একে। ইমান দিনে দেউতাকৰ কাঢ়া শাসনত আছিল আৰু বৰ্ত্তমানে সম্পূৰ্ণ মুক্ত। পিছে ৰৱ সাৱধান দে।

আপোনাৰ কথাটো সহজে বুজা নাযায়!

নাযাবই কাৰণ মোৰ কথাৰ দাৰি কমা তেনেই তাকৰ।

আপুনি মানুহটো ইমান নিৰস কিয়?

ৰসযুক্ত বস্তুবোৰ বৰ কোমল হোৱা হেতুকে।

বুজিছো আপোনাৰ লগত কথা পাতিব লাগিলে অভিধান খন মুখস্থ কৰি আহিব লাগিব।

নাই নাই অভিধানতো বিচাৰি নাপাব।

পিছে প্ৰদীপদা কলৈ গৈছে?

মোক ঠিক কৈ যোৱা নাই, কেৰম খেলিবলৈয়ে গৈছে নিশ্চয়।

মানুহটোৰ কেৰম খেলত বৰ ইন্টাৰেষ্ট নহয়নে?

অকল কেৰমতেই নহয়, যি কোনো খেলতে। কথাষাৰ কৈয়ে সমীৰে ব্যস্ততাৰ মাজেৰে ঘড়িলৈ চাই মাতদিলে — পাঁচ বাজিলেই দেখোন········।

আপোনাৰ বহু সময় নষ্ট কৰিলো বেয়া নাপাব।

নাই নাই কিহৰ আকৌ সময় নষ্ট হ'ল, আহিহে অলপ কথা বতৰা পাতিলো

বাছ ঃ-। পিছে আপুনী দেখোন আজি কিবা ব্ৰত হে পালন কৰিছে যেন লাগে, একেবাৰে নিমাত ! নীলীমাৰ ফালে চাই মাত দিলে সমীৰে ।

নীলীমাই কিন্তু একো উত্তৰ দিয়া নাছিল তাই মাথোন সমীৰৰ ফালে চাই হাঁহিছিল, মিচিকিয়া হাঁহি ফুটি উঠিছিল সমীৰৰ ওঁঠতো।

সেই নীলীমা জনী এতিয়া বি, বৰুৱা মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপিকা আৰু সমীৰ ? সমীৰো নিশ্চয় ভাল চাকৰিয়ে কৰিছে, কৰিবই কাৰণ ভাল লৰা। কিন্তু তাই কি পালে ? অৱশেষত প্ৰদীপো তাইৰ পৰা আঁতৰি গল। প্ৰদীপে তাইক গ্ৰহণ কৰিব বিচাৰিছিল সঁচা কিন্তু তাইৰ চৰিত্ৰৰ ওপৰত সন্দেহ কৰি প্ৰদীপে তাইৰ কাষৰ পৰা বিদায় মাগিলে। এতিয়া প্ৰদীপে হয়তো চাকৰি জীৱনৰ পাতনি মেলিছে আৰু কনোবা এজনী চৰিত্ৰবান গাভৰুক বিয়া কৰাই দাম্পত্য জীৱনৰ সুখ উপলব্ধি কৰিছে কিন্তু তাই ? নাই তাইৰ জীৱনটো অথলে গ'ল। সঁচাই প্ৰদীপে ঠিকেই ধৰিছে তাই চৰিত্ৰ-হীনা, কলঙ্কময় তাইৰ জীৱন, তাই অকল প্ৰদীপকেই নহয় অজস্ৰ যুৱকক তাই প্ৰেম নিবেদন কৰিছিল। সহস্ৰ যুৱকে তাইৰ ৰূপ যৌৱন উপভোগ কৰিছিল। প্ৰতিজনকে তাই এদিন আপোন কৰি লৈছিল। কিন্তু এয়া কি তাৰ পৰিণতি ? এয়া কি তাৰ প্ৰতিফল ! আজিহে তাই ভালদৰে উপলব্ধি কৰিব পাৰিছে অতীতত কৰি অহা সীমাহীন ভুলবোৰৰ কথা। কিন্তু লাভ কি ? সময় জানো কাৰো বাবে ৰৈ থাকে ? সিদিনা সমীৰে ঠিকেই কৈছিল, সাৱধান বৰ সাৱধান। উঃ তাই সিদিনা বুজিব পৰা নাছিল। কিন্তু আজি তাই ভালদৰে বুজিছে। সিদিনা তাই মিছাকৈয়ে সমীৰটোক নিৰস বুলি কৈছিল, কিন্তু প্ৰকৃততে সমীৰ নিৰসনে ? তাইৰ এই জীৱনৰ বাবে আজি তাই কাক দোষ দিব ! তাইৰ নিজৰ জীৱন-টোক, তাই নিজে ধ্বংস নকৰিলেনে ? অতীত আৰু বৰ্ত্তমানৰ কথাবোৰ ভাবি ভাবি তাইৰ কোমল অন্তৰ খনি অনুতাপেৰে ভৰি পৰিছিল। তপত চকুলো দুধাৰি বৈ আহিছিল তাইৰ দুগালেদি। তেতিয়াও কুৱলীময় হৈ আছিল সমগ্ৰ পৃথিৱীখন। আৰু উষ্ণ সুকয় শীতল হৈ হৈ লাহে লাহে কুঁৱলীৰ লগত মিলি গৈছিল আৰু পৃথিৱীৰ বুকুলৈ নামি আহিছিল এমুটি এন্ধাৰ।

জুইয়ে শুকান খৰি পুৰি ছাই কৰাৰ দৰে ঈৰ্ষায়ো সকলো ভাল কাম নষ্ট কৰি পেলায়।

।। হজৰত মহম্মদ ।।

গল্প

—ঃ আৱৰ্জনা ঃ—

জাকিৰ হুচেইন
উঃ মাঃ ২য় বৰ্ষ

বাবু পাঁচটি পইচা, বাবু পাঁচটি পইচা কৈ চিঞৰি-চিঞৰি পাগলী জনী চহৰ খনৰ ইটো ঘৰৰ পৰা সিটো ঘৰলৈ, ইখন বাছৰ যাত্ৰীৰ পৰা সিখন বাছৰ যাত্ৰীলৈ সকাতৰে আবেদন জনাই আছে। কিন্তু কোনেও তাইৰ প্ৰতি নজৰে কৰা নাই। কোনোবাই তাইক দাবি-ধমকী মাৰি আতৰাই দিছে। কোনো-ৱাই পাগলী জনী ওচৰত যোৱা দেখি নাক কোচাই মুখত ৰুমালকে সোপা দিছে। কোনোৱাই মন্তব্য কৰিছে— "এই সকলে দেশৰ আৱৰ্জনা"। ইহঁতৰ যন্ত্ৰনাত যান-বাহনতো চলাচল কৰা অসম্ভৱ হৈছে। কিন্তু পাগলী জনী তাতে হতাশ নহয়। তাইৰ কাম তাই কৰি গৈ আছে। এনেকৈ অনা-হাৰে, বিনিদ্ৰাত দিন অতিবাহিত কৰি কৰি অৱশেষত তাই দুৰ্ব্বল হৈ পৰিছে। কোনো-মতে চুচৰি-বাগৰি গৈ তাই বিশ্ৰাম ললে চহৰ সংলগ্ন এটি চৰকাৰী পৰিত্যাক্ত ঘৰ এটাৰ বাৰান্দাত। এক নিষ্ঠুৰ সন্ধিয়াত তাইৰ দেহাৰ পৰা বিধাতাই আত্মাটো কাঢ়ি লৈ গল। তাই চিৰবিদায় ললে এই নিষ্ঠুৰ পৃথিৱীৰ, সভ্যতাৰ জঞ্জালাত ভৰি দিয়া জন সমাজৰ পৰা। পাগলী জনীৰ মৃত্যুত বহুতে মন্তব্যও কৰিলে দূৰ হ'ল এটি আৱৰ্জনা, কিন্তু কোনোৱেই পাগলী জনীৰ এই কৰুণ মৃত্যুত দুখ প্ৰকাশ কৰাটো দেখা পোৱা নগল।

সঁচাকৈয়ে এই পাগলী জনী পাগলী আছিল নে ? নহয়, তাই পাগলী নাছিল। তাইক পাগলী কৰা হৈছে, আৰু তাইক ধৰাৰ পৰা বিদায়ো দিয়া হৈছে। পাগলী জনীৰ মৃত্যুৰ বাবে প্ৰকৃত দোষী কোন তাক জানিও নজনাৰ ভাও জুৰি আৱৰ্জনা বুলি মাত মতা হৈছে। পাঠক সকললৈ মোৰ সকাতৰে আবেদন থাকিল এই পাগলী জনীৰ মৃত্যুৰ

ৰাবে দোষী কোন বিচাৰ কৰিব।

চহৰৰ অনতিদূৰত পলাশবাৰী নামে এখন গাওঁত ৰমজান নামৰ এজন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ শিক্ষক আছিল। তেখেতৰ দুজনী জীয়েক আৰু এটা ল'ৰা আছিল। ডাঙৰ জীয়েক জনীৰ নাম শাবানা আৰু সৰু জনীৰ নাম হাচিনা। ল'ৰাটিৰ নাম ৰাখিছিল সহিদ। দুখীয়া ঘৰৰ ল'ৰা ছোৱালী হলেও মাষ্টাৰ বাবুৰ অশেষ চেষ্টাত প্ৰথম জীয়েক জনী প্ৰৱেশিকা পাচ কৰাৰ পাছত মহাবিদ্যালয়ত নাম লগাই দিয়ে। কিন্তু বিধাতা কি নিষ্ঠুৰ। এনে সময়তে মাষ্টাৰৰ টান অসুখ হ'ল। এমাহ কাল অসুখত ভুগি মাষ্টাৰে বিদায় ললে এই পৃথিৱীৰ বুকুৰ পৰা। তেখেতৰ মৃত্যুত লৰা-ছোৱালী কেইটা আৰু মাকজনী একেবাৰে হতাশ হৈ পৰিল।

সেই গাওঁতে মাষ্টাৰৰ দূৰ সম্পৰ্কীয় ভাই এজন আছিল। তেখেত বৰ প্ৰভাৱ শালী চহকী আছিল। এই বিপদৰ সময়ত ল'ৰা ছোৱালী কেইটা আৰু ভাই বোৱাৰী জনীক শান্তনা দি ভৱিষ্যতে চলাৰ এটা দিহা কৰি দিলে। তেখেতৰ বাবলু নামৰ স্নাতক শ্ৰেণীত পঢ়ি থকা লৰা এটি আছিল। মাষ্টাৰৰ মৃত্যুৰ পাছত বাবলুহঁতৰ অবাধে ঘৰত অহা-যোৱা চলিছিল। বাবলুক চাই শাবানা, হাচিনাহঁতে মনত অলপ আশস্তি বোধ কৰিছিল। মুখে-মুখে অলপ মাত বোল দিয়াত শাবানাৰ মাকে বাবলুহঁতকো বৰ ভাল পাইছিল। শাবানাই বাবলুক ককাই বুলি মাতিছিল।

দুয়ো একে লগে কলেজত গৈছিল, আহিছিল, ঘৰত পঢ়া-শুনাও কৰিছিল। ৰাবলুৰ মিঠা মাতে, শাবানাক অলপ পিতৃৰ শোক পাতলাইছিল। এদিন দুপৰীয়া শাবানা খাই বৈ পঢ়া কোঠাত অকলে বহি আছে এনে সময়তে বাবলু আহি তাইৰ ওচৰতে বহিল। নানান কথা-বতৰা হোৱাৰ পাছত বাবলুয়ে শাবানাক ভালপোৱাৰ আহ্বান জনালে। লগতে শাবানাক বিয়া কৰাবো প্ৰতিশ্ৰুতি দিলে। শাবানাই ৰাবলুৰ কঠোৰ আহ্বান প্ৰত্যাক্ষান কৰিব নোৱাৰি ভৱিষ্যতে সৰু ভাই-ভনী দুটাক যাতে সুপথে পৰিচালিত কৰিব পাৰে এই ভাবি একো বাধা নিদিলে। সিদিনাৰ পৰা আৰম্ভ হ'ল দুয়োজনৰ মাজত মিলা-প্ৰীতি, উঠা বহা।

এনেকৈ দিন পাৰ হৈ আছে। দুয়ো জনৰ মাজত অবাধ মিলনত এদিন দেখা দিলে বিষময় কণ্টক। শাবানা অন্তঃসত্তা হ'ল। এই কথা ঘুনুক-ঘানাক কৈ গাওঁৰ মানুহে শুনিবলৈ পালে। এই কথা শুনাৰে পৰা বাবলু আৰু সিহঁতৰ পৰিয়ালৰ কোনো মানুহে শাবানা হঁতৰ ঘৰলৈ নহা হ'ল। কিন্তু শাবানাই মুঠেই ভাবিব পৰা নাছিল, যি বাবলুৱে তাইক প্ৰাণ ভৰি ভাল পাইছিল সিও তাইক এৰিব। লাজত তলমুৰ কৰি এদিন শাবানাৰ মাকে বাবলুৰ দেউতাকৰ ওচৰত গৈ ঘটনা বিৱৰি ক'লে। বাবলুৰ দেউতাকে কথাটো সম্পূৰ্ণ মিছা আৰু কাবোবাৰ ষড়যন্ত্ৰ বুলি শাবানাৰ মাকক কলে। কিন্তু শাবানাৰ মাকে জোৰকৈ ধৰাত তাইক অপমান কৰি

ঘৰৰ পৰা বাহিৰ কৰি দিলে আৰু এনে কথা লৈ দুনাই তেওঁৰ ঘৰত নাহিবলৈও জনাই দিলে।

উপায় নাপাই শাবানাৰ মাকে গাওঁৰ ৰাইজক জনালে। ৰাইজৰ তৰফৰ পৰাও বাবলুৰ দেউতাকক বহুত বুজোৱা হ'ল। কিন্তু ফল নধৰিল। শেষত সেই অঞ্চলৰ ৰাইজৰ এখন মেল বহিল। সভাপতিয়ে শাবানাৰ পৰা জবান বন্দী ললে। শাবানাই একো লুকঢাক নকৰি প্ৰেমৰ প্ৰথম দিনাৰ আহ্বানৰ পৰা অন্তঃসত্তা লৈকে সকলো ঘটনা বিৱৰি কলে। আৰু শাবানাই জোৰদি কলে যে মোৰ সম্ভাব্য সন্তানৰ পিতৃ বাবলু।

মেলত বাবলুৰ দেউতাকৰ পক্ষৰ মানুহৰ খুব তৰ্কাতৰ্কি কৰা দেখা গল। কথাতে আছে পইচা যিফালে চেলাম সিফালে। শাবানা হঁতৰ ক্ষেত্ৰতো সেয়াই হ'ল। বিপক্ষ দলে কাৰণ দৰ্শালে যে এইটো এটা ষড়যন্ত্ৰ মূলক চক্ৰান্ত। এনে কুকাৰ্য্য বাবলুৰ নিচিনা চৰিত্ৰবান লৰাৰ দ্বাৰা কেতিয়াও ঘটা নাই। ই কেতিয়াও সম্ভৱ হব নোৱাৰে।

শেষত উপায় নাপাই মেলৰ সভাপতিয়ে গাওঁৰ কাজী সাহেবক এই শৰীয়ত জনীত ঘটনাৰ ফতোৱা দিবলৈ কলে। কাজী সাহেবে বিত্তশালী বাবলুৰ দেউতাকৰ বিপক্ষে কৰলৈ সাহসে নকৰিলে। তেখেত কলে যে মুছলমানি শৰিয়ত অনুযায়ী কোনো এজনক দোষী সাব্যস্ত কৰিবলৈ হলে ঘটনাৰ প্ৰত্যক্ষ দৰ্শী তিনিজন সাক্ষীৰ প্ৰয়োজন। এই ক্ষেত্ৰৰ যাতে কোনো সাক্ষী পোৱা নগল তেন্তে বাবলুৰ শৰিয়তৰ বিধান অনুযায়ী খালাচ বুলি কব পাৰি। শেষত নিৰ্দ্দোষী প্ৰমান হোৱাৰ পিছত সভাপতিয়ে মেলখন ভাঙি দিলে।

বেচেৰী শাবানাৰ মুৰৰ বিকৃতি ঘটিল। তাই হ'ল পাগলী। আৰু তাইৰ ধুনীয়া দেহাটো তিলতিল কৰি মৃত্যুৰ মুখলৈ ঠেলি দিলে।

পৰিশ্ৰম বিমুখতাতকৈ মাৰাত্মক বস্তু একো নাই। ইয়াৰ ফলত অভ্যাস নষ্ট হয়। অভ্যাস এৰা সহজ কিন্তু অৰ্জন কৰা টান।

ভিক্টৰ হিউগো ॥

প্ৰবন্ধ

—ঃ 'শুধ অসমীয়া'ৰ প্ৰবক্তা ডিম্বেশ্বৰ নেওগ ঃ—

শ্ৰীৰাজীৱ কুমাৰ শৰ্ম্মা
উঃ মাঃ ২য় বৰ্ষ

অসমীয়া ভাষাৰ শুদ্ধ প্ৰয়োগ সম্বন্ধে সময়ে সময়ে নানান বাদ-ৰিবাদ হোৱা পৰি-লক্ষিত হয়। ৰিশেষকৈ অসমীয়া ভাষাত প্ৰণয়ণ কৰা পাঠ্যপুথিবোৰৰ আঁসোৱাইপূৰ্ণ ভাষা, বানান বিভ্ৰাট, বাক্যৰ ক্ৰটী পূৰ্ণ গাথনি আদি সম্বন্ধে অসমীয়া ভাষাৰ শুভ-চিন্তকসকলে সময়ে সময়ে নানান গঠনমূলক আলোচনা আগবঢ়াই আহিছে। কিন্তু কুম্ভকৰ্ণ টোপনিৰ আৱেশত থকা আধা কেঁচেলুৱাৰ হাতত পৰি অসমীয়া ভাষাৰ কালিকা হৰলুকি দিয়াৰ সম্ভাৱনা বিশেষভাৱে পৰিলক্ষিত হয়। তাহানিৰ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ প্ৰমুখ্যে বৈষ্ণৱ সাহিত্যিকসকলে ভাষাৰ শকত ভেটি থাপনা কৰি যোৱাৰ পিছত সাহিত্যৰথী বেজবৰুৱা পদ্মনাথ গোহাঁঞিবৰুৱা, হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী, চন্দ্ৰ কুমাৰ আগৰৱালা, সত্যনাথ বৰা, বাণি-কান্ত কাকতি, ডিম্বেশ্বৰ নেওগ, বেণুধৰ শৰ্ম্মা প্ৰভৃতি আশাসুধীয়া অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ সেৱকসকলে অসমীয়া ভাষাৰ বিকাশ সাধন কৰাৰ লগতে ইয়াৰ এক স্বকীয়া মৰ্য্যদা স্থাপন কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। কিন্তু আজি ৰিশ্ববিদ্যালয়ৰ উচ্চ মুকুটধাৰীৰ হাততো যেতিয়া ভাষাটোৰ কলমটিৱা অৱস্থা হয় তেতিয়া ই সঁচাকৈয়ে চিন্তনীয় বিষয় হৈ পৰে। এই খেদৰ পৰিসমাপ্তিৰ বাবে আজিও আমি সচেষ্ট হৈছোনে ?

অসমীয়া ভাষা বিভ্ৰাটৰ বিভিন্ন পৰি-প্ৰেক্ষিতত অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ এজন আশাসুধীয়া সাহিত্যিক স্বৰ্গীয় ডিম্বেশ্বৰ নেওগৰ (১৮৯৯-১৯৬৬ চন) কথা মনত পৰে। তেখেতে বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ গৱেষণা, অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিবৃত্তি প্ৰণয়ণ কৰাৰ উপৰি অসমীয়া জাতিৰ প্ৰাণ সঞ্চাৰকৰাৰ বাবে অহোপুৰুষাৰ্থ কৰি গৈছিল। 'মৰে অসম জীয়ে কোন, জীয়ে অসম, মৰে কোন'ৰ ধ্বনিৰ কালিকা কোন অসমীয়াই নাজানে ? জীৱনৰ আগ বয়সত 'ইন্দ্ৰধনু'ৰ ৰঙেৰে বোলোৱা কবিতাৰে অসমীয়া সাহিত্যাকাশ সজোৱা নেওগে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যক বাখৰ খটোৱা সোণৰ উজ্জ্বলতাৰে জিলিকোৱাৰ বাবেও কম চেষ্টা কৰা নাছিল। এই প্ৰসংগত তেখেতৰ ক্ষুদ্ৰাকৃতিৰ পুথি 'শুধ অসমীয়া'ৰ উল্লেখ কৰিব পাৰি।

স্বৰ্গীয় নেওগে ৰচনা কৰা 'শুধ অসমীয়া' ১৯৫৩ চনতে প্ৰকাশিত এখন ৪১ পিঠিয়া ক্ষুদ্ৰাকৃতিৰ পুথি হলেও ই এখন ভূৰুকাত হাতী ভৰোৱা অতি উত্তম হাতপুথি। সাতোটা অধ্যায়ত বিভক্ত এই পুথিত সততে কৰা ভুল-বোৰ উন্মুকিয়াই দি নেওগ ডাঙৰীয়াই শুদ্ধ ভাষা লিখাৰ বাবে এটি প্ৰশস্ত পথৰ সন্ধান দিছিল। পুথিখনৰ দুৱাৰদলিতে এইদৰে লিখা আছে 'অসমীয়া ব্যাকৰণৰ স্বতন্ত্ৰতা, আখৰ জোটনিৰ বৈশিষ্ট্য, সন্ধি সমাস আদিত সপ্তম শতিকাৰে পৰা অসমীয়া ভাষাৰ স্বাধীনতা, অসমীয়া উচ্চাৰণৰ বিশেষত্ব, চলিত অভিধান ব্যাকৰণৰ আঁসোৱাহৰ আলোচনা, অসমীয়া, তদ্ধিত, কৃৎ আৰু স্ত্ৰী প্ৰত্যয়, একাৰ্থক সদৃ-শাৰ্থক, বিপৰীতাৰ্থক শব্দমালা' শব্দমালা, অসমীয়া শব্দবিভাগ, শব্দগঠন, শব্দযোজনা, জঁতুৱা ঠাচঁ আৰু ভূল শুধৰণি'। সমাসতে দিয়া আলোচনাৰ এনে ইংগিতে পুথিখনৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু সাৰ্থকতা বহন কৰিছে। স্বল্পাৰ্থত এনে হাতপুথিৰ অতীৱ প্ৰয়োজন যদিও ইয়াৰ নবীন সংস্কৰণ প্ৰকাশ নোপোৱাত ভাষা সাহিত্যৰ বিদ্যাৰ্থীসকলে এনে এখন উপাদেয় পুথি জ্ঞানলাভৰ পৰা বঞ্চিত হবলগীয়াত পৰিছে।

নেওগ ডাঙৰীয়াই পাতনিতে ভাষাৰ বিশুদ্ধতা সম্বন্ধে এইদৰে মন্তব্য দিছে ঃ "স্বদেশ আৰু স্বজাতিৰ উন্নতিৰ মঙ্গল মন্দিৰৰ সিংহ-দুৱাৰ, মাতৃভাষা।' ভাষাৰ বান্ধেই সমাজ আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ বান্ধ।" 'ভাষাৰ চৈতন্য নাথাকে।" আদি উক্তি যুগ-যুগান্তৰৰ অভি-জ্ঞতাৰ প্ৰকৃত প্ৰমাণ। তদুপৰি মাতৃ-ভাষাৰ সৌষ্ঠৱ সাধন আৰু বিশুদ্ধতা ৰক্ষা প্ৰত্যেক সন্তানৰ পবিত্ৰ কৰ্ত্তব্য। শব্দ ভঁৰালৰ শ্ৰীবৃদ্ধি ভাষাৰ সৌষ্ঠৱ সাধনৰ প্ৰধান প্ৰমান। ইয়াক দুই উপায়ে সাধিৱপাৰি ঃ প্ৰথম উপায়, বিদেশী শব্দ ধাৰ কৰা ; আৰু দ্বিতীয়, লোকৰ ওচৰত হাত নপতাকৈ নিজৰ ভাষাৰ সজুলিৰে নতুন শব্দ গঢ়া। আত্ম চৈতন্য জাগ্ৰত জাতিয়ে আহুকলীয়া হলেও এই দ্বিতীয় উপা-য়কে সদায় অৱলম্বণ কৰে। 'অৰুণোদই' যুগত বিদেশী মিশ্যনেৰী সকলেই অসমীয়াৰ হকে এনে বহুত নতুন শব্দ গঢ়িছিল ; আঙুৰ'ৰ সলনি 'লতা পনীয়ল' তেনে নকৈ গঢ় শব্দুৰ বিতোপন চানেকি। জোনাকী' যুগলৈকে অসমীয়াত এনে চেষ্টা চলিছিল ; দুখৰ কথা বৰ্ত্তমান নায়েই, আগতে গঢ়া বা থকা শব্দবোৰো পাহৰণিয়ে গিলিবলৈ ধৰিছে। বিদেশী শব্দ যে আমি একেবাৰেই লব নালাগে, এনে নহয়; বৰ্ত্তমান যুগৰ আগতে অসমীয়াত জীন খোৱা শব্দ চালি-জাৰিলে পাচিয়ে পাচিয়ে নহলেও

খৰাহিয়ে খৰাহিয়ে ওলাব নিশ্চয়।

ডিম্বেশ্বৰ নেওগ ডাঙৰীয়াই বিশ্বাস কৰিছিল যে পৃথিৱীৰ কোনো দেশৰ সন্তানেই মাতৃভাষাৰ 'ওজা' হৈ নোপোজে। ইয়াৰ বাবে প্ৰয়োজন হয় ভাষা চৰ্চাৰ নিৰলস সাধনা। তেখেতে খেদ প্ৰকাশ কৰি কৈছিল, "বিদেশী ভাষা" এটাৰ উচ্চাৰণ, জোটনি আৰু ব্যাকৰণৰ সৰু ভুল এটাও আমি বৰ জগৰৰ কথা বুলি ভাবোঁ; পিছে নিজ মাতৃভাষা অসমীয়াৰ ভুল এটাও আমি সৰু কিয়, কোনো জগৰৰ কথা বুলিয়ে গণ্য নকৰোহঁক, তাৰ ফলত সধাৰণ শিক্ষিতৰ পৰা বি, এ, এম,এ, মহলা মৰালৈকে প্ৰাথমিক শিক্ষকৰ পৰা বিশ্ব-নিঃশ্ব সকলো বিদ্যালয়ৰ পৰীক্ষক কৰ্ণধাৰসকলৈকে অসমীয়া ভাষা, ব্যাকৰণ আৰু আখৰ জোটনিৰ ফালে এনে কন্দা-কটা! নেওগ ডাঙৰীয়াৰ এনে আক্ষেপ জানো আজিও অপ্ৰাসঙ্গিক?

আজীৱন শিক্ষকতাৰ চাকৰি কৰা নেওগ ডাঙৰীয়াই নিজৰ ছাত্ৰ সকলৰ ক্ষেত্ৰতো বৰ কঢ়া আছিল বিশেষকৈ ভাষাৰ অশুদ্ধ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত। কোনো ছাত্ৰই 'বাৰটা বজাত সভা বহিব' বুলি কলে তেখেতে শুধৰাই দিছিল— বাৰটা বজাত নহয়-বাৰ বজাত সভা বহিব বুলি কৰা।' ভাষাৰ অশুদ্ধ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত নেওগ ডাঙৰীয়াই কোনো বুজাপৰা নকৰিছিল। যিকোনো শ্ৰেণীৰ লোকৰে ভুলবোৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰে, কেতিয়াবা ৰসিকতাৰে শুধৰাইহে শান্তি পাইছিল। শব্দ সঠিক প্ৰয়োগত তেখেতে সততে গুৰুত্ব দিছিল। উদাহৰণ স্বৰূপে. (ক) তোমাৰ ঘৰত ভালতো? তোমাৰ ঘৰত ভালনে? (খ) মই সময় কৰিব নোৱাৰো। মই সময় উলিয়াব নোৱাৰো। (গ) তেওঁ আৰোগ্য হ'ল— তেওঁ আৰোগ্য লভিলে। (ঘ) উপস্থিত ৰাইজ সকল. উপস্থিত ৰাইজ। ইত্যাদি।

ভাষাৰ অশুদ্ধ বা অপ-প্ৰয়োগ নেওগ ডাঙৰীয়াই সহ্য কৰিব নোৱাৰিছিল, লাগিলে যি কোনো স্তৰৰে লোক নহওক কিয়! এই সম্বন্ধে নানান মুখৰোচক কাহিনী আছে। তেনে কিছুমান কাহিনী তেখতৰ নুমলীয়া জীয়ৰী জীৱনমাধুৰীৰ কথাৰ পৰা পোৱা গৈছে— এবাৰ নেওগ ডাঙৰীয়াই ভাগিনীয়েক এজনে এখন চুৰিয়া কিনিছিল। কথা প্ৰসংগত তেওঁ মোমায়েকক কৈছিল— 'চুৰিয়াখনৰ কিনাৰ ফটা।' তেতিয়া নেওগ ডাঙৰীয়াই ওলোটাকৈ প্ৰশ্ন কৰিছিল— 'কিনাৰে ফটা যদি কিনিছিলা কিয়?' ভাগিনীয়েকে তেতিয়াহে বুজি পালে যে "দাঁতি"ৰ সলনি ভুলকৈ "কিনাৰ" শব্দ প্ৰয়োগ কৰা কাৰণেহে মোমায়েকে সেইদৰে প্ৰশ্ন কৰিছে।

বিঃ দ্ৰঃ— উক্ত প্ৰবন্ধটি বাতৰি কাকতৰ আলমলৈ লিখা।

প্ৰবন্ধ

—।। ৰোমান্টিচিজ্‌ম্‌ আৰু প্ৰকৃতি-কবি চৌধাৰী ।।—

শ্ৰীবিষ্ণু ৰাম নাথ
স্নাতক মহলা ১ম বৰ্ষ

But who is He, with modest looks,
And clad in homely russet brown?
He murmurs near the running brooks
A music sweeter than their own.

Words worth— A poet's Epitaph.

সাধাৰণৰ সাজপাৰ, কৰুণ, মধুৰ চাৱনিৰ ওৱাৰ্ডচ ওৱাৰ্থে যেন ৰঘুনাথ চৌধাৰীক লক্ষ্য কৰিয়ে এই কথা খিনি লিখিছিল। শৈশৱৰ নিদাঘ দহনৰ পিছত যৌৱনৰ ৰ'দ কাচলিত কবিৰ জীৱনলৈ এক স্বৰ্গীয় শান্তি নামি আহিছিল। বাস্তৱৰ কঠোৰ আঘাতৰ আঁৰে আঁৰে তেওঁৰ কল্পনাৰ কোমল সুন্দৰ ভাৱ ৰাশিয়ে লুকা ভাকু খেলি আছিল। তেওঁৰ অলক্ষিতে ভিতৰৰ এই কবি মনটোৱে অনুক্ৰমে সজীৱতা লাভ কৰিছিল,। আৰু পৰিপূৰ্ণ হৈ উঠিছিল। কবিৰ প্ৰকৃতি ৰহস্যময়। বিফল জীৱনৰ মাজেদি সবল সুস্থ এই আবেগ ভৰা কল্পনাৰ জগত খনে কবিৰ অন্তৰত ভুমুকি মাৰিলে।

জীৱনৰ কদৰ্যতাৰ মাজেদিয়ে প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য্যৰ বুকুলৈ কবিৰ মন ক্ৰমে ধাবিত হবলৈ ধৰিলে। প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য্য আশ্চৰ্য উজ্জলতাৰ প্ৰতিটো ৰেখাই কবিৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিলে। বেদনাৰ পোৰনি, ব্যৰ্থতা আৰু হতাশাৰ মাজৰ পৰা কবিয়ে যেন প্ৰকৃতিৰ ৰাজ্যলৈ পলাই যাবলৈ এটা বাট বিচাৰি পালে। এয়ে ৰোমান্টিক কবিৰ পলায়ণ প্ৰবৃত্তি, জৰা ব্যাধিৰ মৃত্যুৰ মাজৰ পৰা সুৰ আৰু সৌন্দৰ্য্যৰ মাজলৈ কবিয়ে পলায়ণ কৰিবলৈ বিচাৰে। চৰাইৰ সংগীত আৰু ফুলৰ সম্ভ্ৰাণৰ মাজত কবি নিঃশ্চিহ্ন হৈ যাব খোজে। এইৰাজ্য আনন্দৰ পূৰ্ণৰেখা। বিষাদৰ ক'লা মেঘে ইয়াত ভুমুকি মাৰিব নোৱাৰে। বিষাদ মানৱ

জীৱনৰ অবিচ্ছেদ্য সঙ্গী "প্ৰাণ খোলা হাঁহিটিতো বিষাদৰ চেকা থাকে।" এই বিষাদগ্ৰস্থ, বিকাৱগ্ৰস্থ জীৱনত কোনোৱে কোনোৱে কাকো এবাৰ মাত দিয়াৰ অৱকাশ নাই।

যি যুৱতীৰ দুটি নয়নৰ সহজ প্ৰভাই মোৰ তিমিৰাচ্ছন্ন জীৱনৰ অন্ধকাৰ নাশ কৰিছিল, আজি সেই চকুহানি তেনেই নিষ্প্ৰাভ, নিস্প্ৰাণ। যি প্ৰেৱসীৰ প্ৰেম মদিৰাত মন প্ৰাণ মচগুল হৈ আছিল তেওঁৰ কাৰণে আজি মোৰ প্ৰাণত উষ্মা নাই, আবেগ নাজাগে। প্ৰেম আৰু সৌন্দৰ্য্য নৱ জীৱনৰ দুৰ্লভ মাধুৰী, সেই প্ৰেম আঁতৰি যায়, সেই সৌন্দৰ্য্য মৰহি যায়। এয়ে মানুহৰ জীৱন নিঠুৰ, নিৰৰ্থক। সেই কাৰণে দেৱকান্ত বৰুৱাই চিঞৰি উঠিছে।

তুমি নুবুজিবা সখি—
কিনো বেদনাত —
ষষ্ঠিত প্ৰতিষ্ঠা কৰা দেৱীক বিসৰ্জো আমি বিজয়াৰ
বিফল সন্ধ্যাত।
— 'সাগৰ দেখিছা ?'

বিশাল সাগৰৰ উত্তাল তৰঙ্গমালাৰ নিচিনা উনৈশ শতিকাৰ ৰোমাণ্টিক ভাৱধাৰাই গোটেই ইউৰোপ প্লাবিত কৰিছিল। ফৰাচীৰ ৰাষ্ট্ৰ বিপ্লৱ আৰু জাৰ্মানিৰ আদৰ্শ বিপ্লৱেই এই আন্দোলনৰ মূল কাৰণ আছিল। ৰুচোৰ সবল সহজ জীৱনৰ আকাংক্ষা, কাণ্টৰ গভীৰ নৈৰ্ব্যক্তিকতা আৰু সৰ্বাত্মবাদ ৰোমাণ্টিক ভাৱ ধাৰাৰ প্ৰধান উৎস। ওৱাৰ্ডচ্‌ ওৱাৰ্থ, কলেৰিজ, বাইৰণ, শেলী, কীটচ্‌ এই পাঁচ জনক [illegible]

পঞ্চ প্ৰদীপৰ নিচিনা ইংৰাজী সাহিত্যৰ ৰোমাণ্টিক যুগ উদ্ভাসিত কৰি তুলিছিল। এওঁলোক আটাইকেইজনে অষ্টাদশ শতিকাৰ সংৰক্ষণশীল মনোবৃত্তিৰ বিৰুদ্ধে বিপ্লৱ কৰিছিল। কলেৰিজ শেলী, কীটচ্‌ প্ৰভৃতি কবিৰ হাতত এই কল্পনা শক্তিয়ে চৰম বিকাশ লাভ কৰিছিল।

পৃথিৱীৰ যি পোহৰ কেতিয়াও দেখা নাজায় সেই পোহৰৰ দ্বাৰা ৰোমাণ্টিক কবিতাত প্ৰজ্বলিত। ওৱাৰ্ডচ্‌ ওৱাৰ্থে প্ৰকৃতিৰ অনবদ্য সুৰ শুনি তেওঁৰ কবিতাত তাৰেই জয়গান গাইছিল। মেথিউ আৰ্নল্ডে লিখিছিল—

It might seen that nature not only gave him the matter for his poem, but wrote his poem for him"

বিদেশী শাসনে ভাৰতবৰ্ষত খোপনি পোতাৰ লগে লগে বিদেশী ভাৱধাৰাৰ বাবতাহেও ভাৰতীয় জাতীয় জীৱন স্পৰ্শ কৰে। ইয়াৰ ফলত ভাৰতীয় সাহিত্য সংস্কৃতিৰ নৱ-জাগৰণ দেখা দিয়ে। বিশ্বকবি ৰবীন্দ্ৰনাথ তেওঁৰ আবেগময়ী ভাষাত পশ্চিমীয়া ভাৱ ধাৰাক আদৰণি জনাইছে—

পশ্চিম আজি খুলিয়াছে দ্বাৰ—
সেথা হতে সবে আনে উপহাৰ,
দিবে আৰ নিবে, মিলিবে মিলাবে, যাবেনা ফিৰে
এই ভাৰতেৰ মহামানবেৰ সাগৰ তীৰে।

বিদেশী শাসন ভাৰতীয় জাতীয় জীৱনৰ চৰম অভিশাপ। কিন্তু বিদেশী ভাৱৰ স্ফুৰণ ভাৰতীয় সাহিত্য সংস্কৃতিৰ পৰম সৌভাগ্য। ৰবীন্দ্ৰনাথ, ইকবাল, তৰু দত্ত, প্ৰেম চাঁদ, ভাল্লাথোল, সৰোজিনী নাইডু আধুনিক ভাৰতীয় সাহিত্যৰ বিজয় তিলক।

ভাৰতৰ পূৰ্বপ্ৰান্তত অৱস্থিত অসম দেশতো এই ভাৱৰ জিলিঙনি নপৰাকৈ নাথাকিল। পশ্চিমীয়া ৰোমাণ্টিক সাহিত্যৰ যি উত্তাল তৰঙ্গই ভাৰতীয় সাহিত্যত প্লাৱন আনিছিল অসমীয়া সাহিত্যতো তাৰ ছিটিকনি পৰিবলৈ ধৰিলে। কলিকতাত ইংৰাজী পঢ়িবলৈ যোৱা যি কেইজন অসম মাতৃৰ সুসন্তানে অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যৰ দুখ মোচনৰ কাৰণে বিশল্য কৰনীয় যোগান ধৰিছিল তেওঁলোকৰ ভিতৰত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা অন্যতম। তেওঁৰ সম্পাদিত 'জোনাকী' কাকত আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ আকাশী গঙ্গা। 'জোনাকী'ৰ পোহৰ ৰোমাণ্টিচিজমৰ পোহৰ। প্ৰতিমাৰ খনিকৰ চন্দ্ৰকুমাৰ অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ খনিকৰ।

'কদমকলিৰ' কবি সম্পূৰ্ণ ভাৱে সাবলম্বী, মৌলিক বেশবোৰা। "কবিতা হয় যদি হওঁক নহয় যদি নহওঁক", অকল মৌলিক প্ৰতিভা সম্পৰ্ণ কবিৰ মনত হে এনে নিৰ্বিকাৰ মনোভাবে ঠাই পোৱা সম্ভৱ। চন্দ্ৰ কুমাৰে সৌন্দৰ্য্যৰ গুন গান গাইছে, বেজবৰুৱাই প্ৰেমৰ জয়ঢোল বজালে—

প্ৰেমত ঘুৰিছে ভুমণ্ডল
প্ৰেমত ফুৰিছে শতদল।

তেওঁৰ কাৰণে—

জীৱনটো যদিও দুদিনীয়া
প্ৰেম কিন্তু ঠিক যুগমীয়া

"ৰোমাণ্টিচিজম কল্পনাশক্তিৰ অবাৰিত লয়লাস" হাৰ্ফোৰ্ডৰ এয়ে সাৰ্থক সূত্ৰ—

"Romanticism is an extra ordinary development of imaginative sensibilities."

বেজবৰুৱা আৰু চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ সমসাময়িক কবি হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ কবিতাৰ পুথি "ফুলৰ চাকি" ফুলৰ নিচিনা কোমল আৰু চাকিৰ নিচিনা উজ্জ্বল। তেওঁৰ "প্ৰিয়তমাৰ চিঠি" নৱন্যাস যুগৰ প্ৰণয় কবিতাৰ পূৰ্তি তৰা।

গোস্বামী আশাবাদী, প্ৰেমিক কবি। তেওঁৰ কবিতাত দুখ বাদৰ ছাঁ-নাই। তেওঁৰ কবিতাত অথবা চকুত সদায় নৱজাতকৰ বিস্ময় বিৰাজ মান।

বুৰঞ্জীৰ অসমীয়া কবি কুলৰ মাজৰ পৰা ৰোমাণ্টিক কবি সমাজৰ সমস্ত শক্তি প্ৰত্যক্ষ কৰি তোলাৰ ক্ষমতা নতুবা দক্ষতা আমাৰ নাই। ইয়াত কেৱল যি কাব্যিক পৰিবেশৰ মাজত ৰঘুনাথ চৌধাৰী কবি মনে গঢ়লৈ উঠিছিল তাৰেই সামান্য আভাষ ডাঙি ধৰা হ'ল।

সমসাময়িক অসমীয়া সাহিত্যত যি ৰোমাণ্টিচিজমৰ খলকনি উঠিছিল ৰঘু চৌধাৰীয়ে নিজৰ মন মুকুৰতো তাৰে তিৰবিৰণি অনুভৱ কৰিলে। প্ৰাচীন আৰু সমসাময়িক ভাৰতীয় আৰু অসমীয়া সাহিত্যৰ

লগত চৌধাৰীৰ যি পৰিচয় ঘটিছিল— সেয়ে তেওঁৰ ভাৱ প্ৰকাশৰ কাৰণে যথোচিত বাহন হৈ পৰিছিল। ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ কথা শৈলী আৰু কলা কৌশলৰ অভিনৱ প্ৰয়াসী কবি নহয়। ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ প্ৰকাশ ভঙ্গি সৰল-প্ৰাঞ্জল। অসমীয়া আৰু ভাৰতীয় আধুনীক আৰু প্ৰাচীন কাব্য সাহিত্য অধ্যায়ণ কৰি বিশেষকৈ শংকৰদেৱ আৰু কালিদাসৰ ৰীতি-নীতি লক্ষ্য কৰি চৌধাৰীয়ে যি ভাষা শৈলী চিত্ৰ-কল্প আৰু প্ৰকাশ কৌশলৰ আভাষ পাইছিল তাৰ মাজেদি তেওঁৰ মনৰ ভাব প্ৰকাশ কৰিছিল। ছবি, ঢুলড়ী, পদ, পয়াৰ কালিদাসৰ মন্দাক্ৰান্তা, ভোলানাথ দাসৰ অমিত্ৰাক্ষৰ ছন্দ, চন্দ্ৰ কুমাৰৰ লিৰিক এই সাধাৰণ পৰিচিত সাজ পাৰ পিন্ধি অতি পৰিস্কাৰ পৰিচ্ছন্দ ভাবে চৌধাৰীৰ কাব্যিক আত্মাই অসমৰ কবি সমাজৰ বৰ সবাহত সলজ্জ্য সশ্ৰদ্ধমনে নিজৰ গৌৰৱ মহিমা ঘোষণা কৰিছে। ৰঘু চৌধাৰীৰ প্ৰকৃত পৰিচয় তেওঁৰ প্ৰকৃতি কবিতাত। গুণাগুণ গোৱা ৰোমাণ্টিক কবিসকলৰ সাধাৰণ ধৰ্ম। চৌধাৰীৰ এই কবিতাত এই প্ৰকৃতি প্ৰীতিয়ে অসাধাৰণ বিকাশ লাভ কৰিছে। "অসমীয়া কবিতাৰ কাহিনী" প্ৰবন্ধত ডঃ মহেশ্বৰ নেওগে লিখিছিল:- চৌধাৰীয়ে বিহগী জীৱনৰ ছন্দোময় কাৰুণ্যৰ সন্ধান বিচাৰি প্ৰকৃতি কবিতাত এটী অভিনৱ তাৎপৰ্য আৰোপ কৰিলে আৰু তাৰ ভিতৰেদি নিজস্ব লিৰিকেল বিষাদ মূৰ্ত কৰি তুলিলে; কালিদাস আদি কবিগুৰুৰ মানসিক পৰিবেশত চিত্ৰকল্প আৰু ভাষাৰ সৌন্দৰ্য্যৰ প্ৰভাব স্বীকাৰ কৰিও তেওঁ আধুনিক লিৰিকৰ ৰূপ নিটোল আৰু অক্ষত কৰি তুলিছিল। "দহিকতৰাত সৌন্দৰ্য্যৰ পিয়াসু বানী চিত্ৰবোৰ স্বেসপূৰ্ণ আৰু বৰ্ণ সৌৰভাচ্য"। ডঃ সত্যেন্দ্ৰ নাথ শৰ্ম্মাই "অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিবৃত্ত"ত লিখিছে— চৌধাৰীৰ কবিতা সমূহ প্ৰকৃতি বিষয়ক প্ৰধানকৈ ফুল আৰু চৰাই সম্পৰ্কীয়। অনুভুতি আৰু বৰ্ণনা সৌষ্ঠবোৰ তেওঁৰ কবিতা সমূহ প্ৰাণবন্ত। 'প্ৰিয়বিহঙ্গিনী' 'কেতেকী' 'দহিকতৰাৰ' মুক্তি জীৱনৰ আমলা হিল্লোলকাৰী সঙ্গীতলৈ দৃষ্টি কৰি তেওঁ নিজৰ ব্যথাৰে উপচি পৰা নিঃসঙ্গ জীৱনৰ কাৰণ্য প্ৰকাশ কৰিছে।

"দহিকতৰা"ৰ পাতনিত ডঃ বাণী কান্ত কাকতিয়ে লিখিছেগৈ:—

ডেকাকালৰ প্ৰিয় 'বিহঙ্গিনী' আজি কবিতাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি 'দহিকতৰা' লৈকে স্বাভাৱিক কবিতাবোৰ চিৰ কৌমাৰ্যব্ৰতী অসমীয়া কবি কাম-গন্ধ বিহীন অতিন্দ্ৰীয় প্ৰেমৰ বুৰঞ্জী মাথোন। 'কেতেকী, সম্পৰ্কে লক্ষীনাথ বেজবৰুৱাদেৱৰ 'বাহীত' লিখিছিল "এই কেতেকীখনলৈয়ে বিশ্বৰ সাহিত্য দৰবাৰত আমি থিয় হব পাৰিম। অসমৰ ন্যায়াধ্যক্ষ হলিৰাম ডেকাই চৌধাৰীৰ কবিতাৰ বিষয়ে গ্ৰেৰ সমালোচকৰ ভাষাৰে কৈছে— "His lines are Chiselled for immortality." কৃতাবিদ সমালোচক সকলোৰ মত অনুসাৰি কব পাৰি যে, চৌধাৰীৰ প্ৰকৃতি বিষয়ক কবিতা খিনি অসমীয়া ৰোমাটিক সাহিত্যৰ উচ্চাঙ্গ সঙ্গীত। তেওঁৰ কবিতা ান মগ্ন যোগীৰ আজন্ম সাধাৰণ বাণী। ৰোমাণ্টিচিজ্‌ম্‌ৰ বেদীত বহি তেওঁ প্ৰকৃতিক আৰাধনা কৰিছিল। তেওঁৰ দৃষ্টিত মৃন্ময় প্ৰকৃতিৰে চিন্ময় ৰূপ সাধন কৰিলে। কি হান এই বিশ্ব জেউতী। কবি আনন্দত অধীৰ হ'ল। সম্মুখত ৰূপৰ জোঁৱাৰ। অন্তঃস্থলত ভাৱৰ লহৰ উন্মদনা আৰু তন্ময়তা। কাব্যজগতত এখন বিচিত্ৰ ৰোমাণ্টিক প্ৰকৃতি ৰাজ্যৰ সৃষ্টি হ'ল। যেন বিশ্বকৰ্মাৰ নিজ হাতৰ নিখুঁট সৃষ্টি।

এয়ে ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ ৰোমাণ্টিক কবিতা। তেওঁৰ কবিতা সাহিত্য ৰসিক পাঠকৰ প্ৰাণৰ ঢুলালী।

বিঃ দ্ৰঃ— তলত দিয়া প্ৰসংগ পুথি খনৰ আলমত লিখা হৈছে—
" কবি চৌধাৰী আৰু চৌধাৰী দেৱৰ কবিতা — ।

কমলেশ্বৰ শৰ্ম্মা।

তুমি তোমাৰ লক্ষ্যত উপনীত হবলৈ হৃদয়ক সাহসী কৰি তোলা, তেতিয়া দেখিবা যে তুমি কেতিয়াও অকৃতকাৰ্য্য নোহোৱা।

॥ ছেক্সপীয়েৰ ॥

—ঃ গোৱালপৰীয়া ধৰ্ম নিৰপেক্ষ লোকগীতত এভুমুকিঃ —

নিহাৰী দাস
স্নাতক প্ৰথম ২য় বৰ্ষ

প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্যৰে মহিমা মণ্ডিত প্ৰাগ্‌জ্যোতিষপুৰৰ নতুন নামেই অসম। 'অসম' বুলি কোৱাৰ লগে লগেই প্ৰতিটো অসমীয়াৰ মনত উৎকণ্ঠা জাগে। কিয়নো অসমৰ প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য অতীৱ মনোমোহা আৰু বৈচিত্ৰময়। ইয়াৰ কৃষ্টি সংস্কৃতিও বৈচিত্ৰময়। অতীজৰে পৰা ইয়াৰ কৃষ্টি সংস্কৃতি অভিন্ন ৰূপে চলি আহিছে। সেয়ে গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ ভাষা স্বকীয়া। এই স্বকীয়া ভাষাতেই লোকগীতবোৰ ৰচিত। গোৱালপৰীয়া লোক গীতৰ কেইটা মান দিশ তলত আলোচনা কৰা হ'ল।

ভাওয়াইয়া গীত ঃ— ভাওয়াইয়া শব্দটো বিশ্লেষণ কৰি চালে "ভাব" শব্দৰ পৰা অহা যেন লাগে। এই গীতৰ বিষয় বস্তু গভীৰ ভাবপূৰ্ণ আৰু 'ভাওয়া" শ্ৰোতাৰ মন আপ্লুত কৰে। আন হাতেদি 'ভাব' শব্দটো প্ৰেম বা ভালপোৱাৰ শব্দৰ প্ৰতিশব্দ বুলিও ব্যৱহাৰ কৰে। 'ভাওয়াইয়া' শব্দৰ আন এটা অৰ্থ হ'ল 'উদাস'। যি গীতে মনৰ ভাব উদাস কৰে তেনে গীতক ভাওয়াইয়া নতুবা 'উদাস' গীত বুলি কোৱা হয়। গাবোৱান নাৱৰীয়া বাথোৱান মৈষাল, মাহুত, বৈদ একেবোৰেই ভাওয়াইয়া গীতৰ নায়ক আৰু গাৱলীয়া আভুলী ছোৱালী বোৰেই হ'ল নায়িকা। ইয়াৰ প্ৰধান সুৰ হ'ল বিৰহ। ভাওয়াইয়া গীতৰ মূল ৰস করুণ আৰু সমস্ত জগতে প্ৰতিধ্বনিত হৈছে বিবাহিতা নাৰীৰ অপূৰ্ণ কামনা আৰু ব্যক্তিত্বৰ মন অন্তৰ প্ৰতি অদম্য বাসনা। আকৌ কিছুমানত আছে স্বামীৰ প্ৰতি হীন অপভক্তিৰ প্ৰতিফলন। আন কিছুমানত থাকে হৈছে পুৰুষ মন অন্তৰ বাবে মদন পীড়িতা বা বিধৱা যুৱতী নাৰীৰ মনৰ সংবাদ আৰু অন্তৰৰ আকুতি। ইয়াৰ বিষয় বস্তু প্ৰেম। স্বামী বিদেশত থকা সঙ্গী হীন নাৰী, গাভৰু ছোৱালী, নাৰী সংগী হীন দাম্পাল হাতীৰ মাহুতক সম্বোধন কৰা গাভৰু গৰখীয়া আৰু মৈষাল বন্ধুক সম্বোধন কৰা স্ত্ৰী চৰিত্ৰৰ মনোবেদনাৰ কথা ভাওয়াইয়া গীতৰ চৰিত্ৰ। ই এক প্ৰকাৰ শৃংগাৰ ৰসৰ গীত। ভাওয়াইয়া গীতৰ একাষি দিয়া হ'ল—

"পৰথম যৌবনের কালে না হৈল মোৰ বিয়া
আৰু কতকাল ৰহিম ঘৰে একাকিনী হয়া
ৰে বিধি নিদয়া।
হাইলা গৈল মোৰ সোনাৰ যৌবন মনস্তাপে কচ্ছে
মাও বাপে মোৰ হৈল বাদী নাদিল পৰেৰ ঘৰে.
ৰে বিধি নিদয়া।" ইত্যাদি।

চট্‌কা গীত ঃ— ভাওয়াইয়া বেদনাপূৰ্ণ দীঘল সুৰৰ আৰু চটকা লঘু সুৰৰ গীত। এই গীতৰ দ্ৰুত তাল আৰু নাচৰ পশ্চাত্য 'টুইষ্ট' নাচৰ লগত সামঞ্জস্য আছে। সেয়ে ডেকা যুৱতীক এই গীতে সাময়িক আনন্দ দিয়ে। চটকা গীতৰ সুৰৰ ছন্দ দ্ৰুত, চঞ্চল আৰু কৌতুকপূৰ্ণ সংগীত এই গীত গোৱা হয়। যেনে—

"অ মৈষাল মা যান গোৱালপাৰা
গোৱালপাৰাৰ ছেৰীগুলা জানে যুলা পাৰা।
মৈষ চৰানা মৈষাল বন্ধুৰে
অ, মৈষাল হাতত লৈয়া লাঠি
তাৰা তাৰি বান্ধ মৈষ দেওয়ান আইলে বসিবে।

ভাটিয়ালী গীত ঃ— গোৱালপৰীয়া নাৱৰীয়া গীতক ভাটিয়ালী গীত বুলি অভিহিত কৰে। ভাটিয়ালী গীতত অতীত স্মৃতি মন্থন কৰা হয়। মনৰ গভীৰতম প্ৰদেশত থকিয়া দুখ বেদনাৰ অন্বেষন কৰে তেতিয়াই ভাটিয়ালী সুৰৰ লহৰ উঠে। নাৱৰীয়া সকলে ভাটিয়াই যাওতে নীল আকাশৰ তলত আৱা-হাৱা হৈ গায়—

"মাঝি বৈয়া যাওৰে
অকুল দৰিয়াৰ মাঝে
আমাৰ ভাঙ্গা নাওৰে
মাঝি বৈয়া যাওৰে।

নাও খেলৰ গীত :— নাও খেলৰ গীত সমূহত বিচৰণ কৰা জাতিৰ সাংস্কৃতিক অৱদান। যেনে হ'ল—

অ সাধেৰ কানাই কানাইৰে
পাৰ কৰি দে মথুৰাতে যাই
যখন কালা বাজান বাঁশী
তখন আমৰা হলদি বাটি ইত্যাদি

মৈষালী গীতঃ— গোৱালপাৰাৰ মৈষালী শব্দই সূচায় যে এই জিলাৰ বিস্তীৰ্ণ পথাৰত ম'হৰ বাথান আছে। আৰু এই মহৰখীয়া সকলে স্বতঃস্ফূৰ্ত ভাবে গোৱা গীতেই মৈষালী গীত—

মৈষ চৰায় মোৰ মৈষ বন্ধুৰে
বন্ধু কোনবা সাথেৰ বাবে
এই হেন সুন্দৰ সোনাৰ দেহা
পৰাও কেনে বোদ্ৰে দৈয়ালৰে। ইত্যাদি

হাতী মাউতৰ গীত ঃ— হিমালয়ৰ নামনিত গোৱালপাৰা জিলাৰ উত্তৰ পাৰৰ বিস্তীৰ্ণ

অঞ্চল পহীন হাবিৰে পৰিপূৰ্ণ। এই পহীন হাবিত থাকে বনৰীয়া হাতী। মাউতে গোৱা গীতেই হ'ল হাতী মাউতৰ গীত—

হস্তীৰ কন্যা চিকনাঝাৰেৰ নাৰী
মাথায় লৈয়া তাম কলসী অ'
সখী হাতে সোনাৰ খাৰী।

ময়না মতীৰ গীত ঃ— ময়না মতীৰ গীতক দুই ভাগত ভগাব পাৰি ১। গোপীচন্দ্ৰৰ সন্যাস গ্ৰহন কাহিনী, ২। গোপীচন্দ্ৰৰ ময়নামতী আৰু অদুনা পদুনাৰ কথোপকথনৰ বৰ্ণনা যেনে—

অদুনা পদুনা দুই চৰন ধৰিয়া।
অধাৰ জল প্ৰানেৰ পতি নাৱান চাৰিয়া ইত্যাদি

মাৰৈ পূজাৰ গীত ঃ— সৰ্প পূজা ভাৰতৰ বহু ঠাইত অতি প্ৰাচীন কালৰে পৰা চলি আহিছে। এই জিলাত সৰ্প দেৱী মনসা পূজাৰ প্ৰচলন আছে। এই গীত মৌখিক সাহিত্যৰ অন্তৰ্গত—

"চম্পায় উঠিয়া তাতে বুলিয়া বজৰ।
সেইখন দেখাৰে আজা নাৰিৰ নগৰ
মৰদে বান্ধে মৰদে খাড়ে তিৰী বসি খায়
খানিকখান দোষ পাইলে মৰদক ধৰি কিলায়

বাঁশী পুৰানৰ গীত ঃ— বাঁশী গোৱালপৰীয়া বাদ্য যন্ত্ৰৰ ভিতৰত এটি আসন অধিকাৰ কৰি আছে। "খৰ হৰিৰ" নাম মুখ বাঁশী, খোল তাল আৰু বেনাৰ সহায়ত গাইছিল। এই পুৰানক 'মুখ পুৰান' বোলে। বাঁশী পুৰানত বেউলা লখিন্দৰ আখ্যানৰ গীতৰ লগতে সৃষ্টি তত্ব আৰু বিবিধ বিষয়ক গীতো গায়।

'শুনত তৰমন পৰভুৰ শুদ্ধে কৰি স্তৱ।
কাক জন্মাৰ পৰভু জাৱে মায়ৰাৰ"

বিষহৰিৰ গীত ঃ— বিষহৰিৰ গীত মনসা দেৱী পূজাৰ অন্তৰ্গত

চাৰি পাছি আম কলা দুৱাৰে হেবোৱা
বিহানে বধিব ভাত ঘৃত মধু দিয়া' ইত্যাদি

ভাসান যাত্ৰা ঃ— 'ভাসান' মানে ভাহাই দিয়া। ই এটা পদ্মপুৰানৰ খণ্ড। সৰ্প দংশনত মানুহৰ মৃত্যু হলে কল গছৰ ভেলা বান্ধি মৰাশৰ উপৰত থৈ তৰি সোঁতাল নদীত ভাহাই দিয়া হৈছিল। লখিন্দৰৰ সৰ্প দংশনৰ কথা কৈছে—

'চান্দ বোলে শুন বেহুলা আমাৰ উত্তৰ
মৰা ভাসাইয়া দেও গুঞ্জৰী সাগৰ'

বেউলাৰ উক্তি—

'ছয় মাস ভাসিম মুই জলেৰ উপৰ
ভাসমতে ভেলা বান্ধি দেও হে সত্বৰ'

সোনৰায় গীত ঃ— সোনাৰায় অসমৰ পশ্চিম প্ৰান্তৰ জনপ্ৰীয় ব্যাঘ্ৰ দেৱতা। তেওঁক পূজা কৰিলে শস্য গাই কুশলে থাকে আৰু গৃহস্থৰ মঙ্গল বুলি জন বিশ্বাস। বড়োসকলেও "মৈছা" পূজা কৰে। মৈছা শব্দৰ অৰ্থ বাঘ। যেনে—

মৈছা ৰাজা অৰনায় নঙা
মৈছা কাথা অৰনায় নঙা
অভো বিম্বা হৰ্ৱা
সনৌ দাহৰা বেহেৰা অগন ইত্যাদি

আন এটি—

'দাদা বলৰামৰে হাসিয়া কথা কয়
খুশালনী বাঘ নিয়া নামিল সোনাৰায়।
বাঘ নাগিলৰে চিতিয়া পাথেৰা
ভোৰ বিয়ানে নামিল বাঘ মানুষ কামৰা

হুদুম দেওৰ গীত— স্মৰনাতীত কালৰে এই জিলাত এই গীতৰ প্ৰচলণ আছে। অনাবৃষ্টিৰ সময়ত কৃষকে খেতি কৰিব নোৱাৰা হয়। তেতিয়া জীৱন্ত হুদু চৰাই অনি আউসীৰ এন্ধাৰ ৰাতি পথাৰত এটি খুটিত বান্ধি গাঁৱৰ তিৰোতা সকলে উলংগ হৈ চাৰিও ফালে ঘুৰি ঘুৰি নাচে। তিৰোতাৰ প্ৰান তুষ্ট অনুৰোধত সন্তুষ্ট হৈ বৰষুন দিয়ে।

জাগৰে জাগৰে হুদুম আজিকাৰ ৰাতি
গৃহস্থীয়া কৰে পূজা দিয়া ধূপ চালান বাতী
আকাশত কৰ পূজা আকাশ কাণ্ডলী
পাতালতে কৰ পূজা একবাৰ লাগালি।

কুশান গীত ঃ— নাচ, গান, সংলাপ অভিনয়েৰে ই এটি পূৰ্ণ পৰ্যায়ৰ অনুষ্ঠান। ৰামায়নৰ লৱ কুশৰ 'কুশ' শব্দৰ পৰাই কুশানৰ উৎপত্তি বুলি ভাবিবৰ থল আছে। এই অনুষ্ঠান পৰিবেশন কৰিবলৈ দহ পোন্ধৰ জন শিল্পীৰ দৰকাৰ। মূল, দোৱাৰী আৰু ছুকৰী কেইটামান। মৃদঙ্গ, তাল মূল, দোতাৰা আদিয়েই ইয়াৰ বাদ্য যন্ত্ৰ।

আইসৰে মাও সৰস্বতী
বসে কৰিয়া স্তৱ।
জয় জোখাৰে আইস মাও তুই
মোৰ সভাৰ ভিতৰ।

নয়ালঙ্কাৰৰ গীত ঃ— এই জিলাত কুশান গানৰ প্ৰভাৱৰ লগে লগে নয়নেশ্বৰী গীতৰো প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে। ইয়াক পালা গানৰ নিচিনাকৈ গোৱা হয়। বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ যথেষ্ট। চৰিত্ৰ যোগে বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ বাণী নিচিগা বৰ্ণনা দিয়ে। এই গীতৰ ভিতৰত থাকে হিন্দু, মুছলমান আৰু বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ কথা।

যেনে—

"হৰি" নাম কৃষ্ণ নাম বৰহ মধুৰ
যেই জন ভজে নাম সেই জন চতুৰ।
হৰি বল কৃষ্ণ বল কৃষ্ণৰ নাম সাৰ
ইহ কাল পৰকাল তিনকালে হবে পাৰ।।

ময়নাই যাত্ৰা গীত ঃ— "মন" বা "আত্মা" শব্দৰ পৰাই মনাই শব্দটোৰ উদ্ভৱ। মনাইৰ পিতা চুলতান খান্দকাৰ ফকিৰ হোৱাত তেওঁৰ পুত্ৰ বাদশাহ হয়। এই গীতৰ মাধ্যমেদি ফকিৰে মনাইক উপদেশ বানী শুনায়—

মাও বৰ ধনৰে মনাই মাও বৰ ধন
যাৰ ঘৰে মাও নাই তাৰ নিষ্ফল জীৱন।
দৈ মিঠা দুধ মিঠা আৰু মিঠা ননী
তাৰ চাইতে অধিক মিঠা মাও হেন জননী।

ইত্যাদি।

বিয়াৰ গীত ঃ— বিবাহ উৎসৱ এটি পবিত্ৰ অনুষ্ঠান। বিয়াৰ সময়ত 'আয়তি' সকলে গীত গায়। এই দলটোক নামাতী বোলে। গীতত দৰা কইনাক ৰাম সীতাৰ আৰু হৰ পাৰ্বতীৰ লগত তুলনা কৰি গীত গায়। এই বাৰেৰবনীয়া গীতত আছে—কন্যা চুৱা, দৰা পা ধোৱাত দৰা যাত্ৰা, বৰণ

কৰা, যৌতুক দিয়া, পাশা খেলা সময়ত খাল-খোৱাকৈ গীত গায়।

" নিমন্ত্ৰন কৰিছে ৰাম
নিজি ৰামেৰ হাতে
নামতী জিবাইছে
ৰাম কলত ওলে "। ইত্যাদি।

ধুৱনি গীত ঃ— ধুৱনি বিবাহ অনুষ্ঠানৰ কাছৰ্শা কোনো ছোৱালী পুষ্পিতা হ'লে তৃতীয় দিনৰ দিনা জেউতিষৰ দ্বাৰাই গননা কৰোৱা হয়। এজনী অকুমাৰী ছোৱালীৰ দ্বাৰা তিনিটা 'ৰুপাত' প্ৰথমটোত নতুন কাপোৰ, দ্বিতীয়টোত গহনা গাঠুৰি আৰু তৃতীয়টোত ফল-কটাৰী আৰু তামোল পান ভৰাই ওচৰৰ এখন মাগুহৰ ঘৰত ৰাখে। এই অকুমাৰী ছোৱালী জনীক শাখি বোলে। পঞ্চম দিনা আৰু দুটা ৰুপা দি মুঠ পাঁচটা ৰুপা সহ গাভৰুৰ হতুৱাই 'নখুন খোৰা' ছোৱালী জনীৰ ঘৰলৈ আহি ধুৱনি অনুষ্ঠান পাতে। আৰু গা ধুৱাই ৰুপাৰ কাপোৰ গহনা গাঠুৰি পিন্ধাই ফল কটাৰী দিয়ে। গা ধুওৱা জনীক ধয়াস্থি বোলে। কন্যাৰ গা ধুৱাৰ পিছত নাৰতী সকলে সীতা, ৰুক্মিনীৰ লগত সংগতি ৰাখি গীত গায়।

কলৰ শাৰী শাৰী
মধ্যে ফুলেৰ বাৰী
এই যে সীতাৰ বাৰী।
আছে সীতা দেবী
জনকেৰ ঝিয়াৰী
আজি শুভদিন হৈয়া।

অন্নপ্ৰাশন আৰু চূড়াকৰণৰ গীত ঃ— এই দুটা অনুষ্ঠান বৰ পবিত্ৰ। অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত থকা কিছুমান গীত আছে।

যেনে—

অন্নপ্ৰাশন—

" গগন বৰিষা হৈল
আজি শুভ ক্ষণ
শুভ ক্ষণে শ্ৰীহৰি
অন্নপ্ৰাশনেৰ হেতু

চূড়াকৰণ—

" তুৰলা বনতে আঠি হৰি হৰি
তুৰলা বনতে আঠি
আমাৰ বাপুৰ চুলা লাগিছে
চুলিতে পৰিছে পাটি।

আইনাম ঃ— এই জিলাত শিবীহতৰ ধৰ্ত শুভ কাৰ্যৰ সময়ত অপায় অমঙ্গল দেখা আই দেখা দিলে, আকাল মহামাৰী আৰু ছভিক্ষৰ সময়ত আইনাম পৰিবেশন কৰে। ই তিৰোতা সকলৰ অনুষ্ঠান।

"ভক্তৰ আই আহিছে, নাম ধৰিছে
বহিছে মণ্ডপ পাতি, হৰিছে।
জোট আই আহিছে, নাম ধৰিছে
বহিছে মণ্ডপ পাতি, হৰিছে।

গুখনী নাম ঃ— এই জিলাৰ বিভিন্ন অঞ্চলে বৈষ্ণৱ ভাবৰ অনুপ্ৰেৰনাত ৰচিত হলুৱা কিছুমান ভক্তিমূলক গীতৰ প্ৰচলন আছে। এইবোৰ চৈতন্য পন্থীৰ ভাব ধাৰাৰ গীত। এই লোকৰ নাম বুলি কয়।

ভগুনী নাম ঃ—

ঠাই থিনি মুছলুং নৈবদ্য সাজালুং
হে ৰাম,
চন্দন পিশলুং কটৰা ভৰালুং
হে ৰাম।
কখনে আসিব ৰাঘৱ কৃষ্ণ সমস্ত ভগুনী লয়া
হে ৰাম— ইত্যাদি।

হোলিৰ গীত ঃ— এই গীত এই জিলাৰ হোলী বা ফাকুৱা উৎসৱত গায়। গায়ক সকলে ৰঙীনত ৰং ভৰাই গীতৰ ছন্দে ছন্দে ছতিয়াই গীত গায়।

যেনে—

শ্ৰীকৃষ্ণ তোৰ
বাঁশেৰ স্বভাৱ গেলনা।
ধেনু লৈয়ে খেলা কৰে
ফিৰিয়া ফিৰিয়া দেখে।

বাৰমাসী গীত ঃ— বাৰমাসী গীতত বিৰহ, বিচ্ছেদ, হা হুমুনিয়াহ আদিৰ ছবি প্ৰতিফলিত হয়। পুৰুষে হাতত পেৰেঙা লৈ এই গীত গায়। বাৰমাসী, বৰ্ণনিধৰ আছে যেনে— শান্তি বাৰমাসী, উমা বাৰমাসী, ফুল বাৰমাসী, কন্যা বাৰমাসী, নাৰী বাৰমাসী ইত্যাদি।

" বছৰেৰ নাৰীৰ বইস
বছৰেৰ হিয়া
অলপো বয়সে
শোক দিলা নিয়া— ইত্যাদি।

প্ৰতীক ধৰ্মী গীত ঃ— গোৱালপাৰাৰ লোক গীতত কিছুমান প্ৰতীক ধৰ্মী গীত আছে। এইবোৰ গীতৰ মাজত প্ৰতিফলিত হয় গছ-গছনি, নদ-নদী ফল-ফুল আদিক লৈ গায়— " নদীৰ বসন্ত কালেৰ
ভাঙেৰা নামায় মাটি
মাছেৰ বসন্ত কালেৰ
উনা কৰে উজান ভাতি।

কাতিক বিহুৰ গীত ঃ— কাতি মাহৰ দোমাহীত পথুলি বাননি পথাৰত বন্তি গছা দিয়ে। আৰু লৰা ছোৱালীয়ে আনন্দ কৰি গায়—

দেউল দেউল দেউল
পৰাৰ ধান আউল চাউল
আমাৰ ধান মুলা চাউল।
দেউল দেউল দেউল
তোমাৰ গৰু লেৰা ফেৰা
আমাৰ গৰু হৈদেৰ ফেৰা।

বহাগ বিহুৰ গীত ঃ— বহাগ বিহুৰ দিনা গৰু গা ধুৱাৰ লৈ নিয়া হয়। হালধী মাহ, ফুলৰ মালা পিন্ধাই গৰু লৈত গা ধুৱায়। সন্ধিয়া লাউ বেঙেনাৰ মালা পিন্ধায়। ভৰি ধুৱাই দিয়ে আৰু বিজনীৰে বিচি বিচি খেদা-লৈ যায়। সেই সময়ত গায়—

" আগলতী দীঘল পাত
গৰু খোৱাং ৰাতি ৰাত।
লাউ খাবি বেঙেনা খাবি

বছৰে বছৰে বাঢ়িয়া যাবি।
মাপ নক বাপ নক
তুই হবি বৰ গৰু।

এনেকৈয়ে অসংখ্য লোকগীত এই জিলাৰ ঠায়ে ঠায়ে, অঞ্চলে অঞ্চলে গাঁৱে-ভূঞে নগৰে চহৰে খুব পাই আছে। এইবোৰ উদ্ধাৰ কৰি সকাই পৰাই ৰাখিলে অসমীয়া লোক সাহিত্যৰ ভঁৰাল চিৰ উজ্বল হৈ থাকিব। ●

বিশ্বাসৰ ফল প্ৰেম, প্ৰেমৰ ফল সেৱা, আৰু সেৱাৰ ফল শান্তি।

॥ মাদাৰ টেৰেছা ॥

:: এশবছৰ আগৰ এখন বিয়া ::

মিচ্‌ অনালী দাস
উঃ মাঃ ১ম বৰ্ষ

আইতাৰ অলৌকিক সাধুবোৰ শুনি শুনি আমনি লাগিছিল। সেয়ে আইতাক কৈছিলো, " আইতা তোৰ বিয়াৰ বিষয়ে অলপ শুনো বুলি ভাবিলো, আমাৰ বিয়াবোৰহে তই দেখিছা এইতৰ বিয়াবোৰৰ কথাহে আমি নাজানো। গতিকে একানৰ পৰা কৈ শুনা।" আইতাই হাঁহি হাঁহি কৈ গৈছিল " হে আই তইনো আমাৰ কাহিনী শুনি কি সুখ পাবি? সেইবোৰ কথা কলে আমাৰ মনত বৰ দুখ লাগে। আজিৰ দিনৰ লʼৰা ছোৱালীক চাই আমি ভাবো, আমি এদিনত কিমান কষ্ট খাইছো, তইতে সাদিনত সিবিনি খাব পৰা নাই।

আমাৰ দিনত ছোৱালীৰ মূল্য বেছি আছিল। ইয়াকে আমাৰ গাঁৱত কথা মুকলনী বুলি কৈছিল। যাৰ ঘৰত " কন্যা " আছিল তাৰ ঘৰত কন্যা খোজা মানুহৰ সীমা সংখ্যা নাছিল। কন্যাৰ দেউতাকে বিবিনি শুৰিবা লাগে সকলোবোৰ বৰপক্ষৰ পৰা সহজে গ্ৰহণ কৰিব পাৰিছিল। আজিকালি বৰৰ মূল্য বাঢ়িছে। ইয়াকে আমি বৰমুকল বোলো। এজন লʼৰা পিচাবি আজিকালি যিদৰে হাবাথুৰি খাব লগা হৈছে আগতে তেনেকুৱা নাছিল। এতিয়া বিয়াৰ বজাৰত ডাক্তৰ ইঞ্জিনীয়াৰ তাৰ পাচত অফিচাৰ প্ৰফেচাৰৰ যি মূল্য আগতে জমিদাৰ, মৌজাদাৰ, মহাজন, গাঁৱৰ মুখিয়ালৰ ঘৰৰ ছোৱালীৰ সিমান মূল্য আছিল। আজি কালি যেনেকৈ দেউতাকে গহনা পিন্ধোৱা ছোৱালী এবি আন ছোৱালী হবে। আগতে ছোৱালীৰ ক্ষেত্ৰত তেনে নাছিল। কোনো কোনোৱে ছোৱালীৰ বয়স কিমান বছৰ হৈছিল, সিমান কুৰি নগদ টকা লৈছিল। সেয়েহে সৰু ছোৱালী বিয়া কৰাইছিল, যাতে বেছি টকা ভৰিব নলাগে।

অশোকবী আইৰ লেখা কৰিবৰ বাবে দৰা

পক্ষৰ এজন মানুহ আহিছিল। তেওঁ কেইটা-মান নাৰিকল চকলিয়াই এখন গামোচাত বান্ধি আনিছিল। সেই নাৰিকলখিনি আনি আইৰ বৌৱেকৰ হাতত দিছিল। বৌৱেকে সেইখিনি আঁৰবেৰত থৈ কামত ব্যস্ত হ'ল। কাউৰীয়ে কিবা কৰি গম পাই নাৰিকলখিনি টানি নি ঘৰৰ চালত তুলিলে আৰু খাব ধৰিলে। এই কথা আইৰ পিতাকে গম পালে। ই যেন এটা অমংগলৰ চিন, সেয়ে ছোৱালী নিদিওঁ বুলি কৈ পঠিয়ালে।

এজনী ছোৱালী দৰিৰ যোৱাৰ আগতে কন্যা পক্ষই ভেটি স্বৰূপে হেজাৰ বস্তু যাব পাৰিছিল। পলোৱা পানীৰ, আখৈৰ লাড়ু, নাৰিকলৰ লাড়ু, তিলৰ লাড়ু, ঘূৰীয়া পিঠা আদি ধৰৰ মাকে আনি কন্যাঘৰত দিছিল। মাজে মাজে অগহি কামো কৰি দিছিল। দৰাৰ পিতাকেও মাছৰ ভাৰ আদি কন্যাঘৰত যোগায়। এই ধৰণে কন্যাঘৰক মনোৰঞ্জন কৰাইছিল।

আইতাৰ বিয়াত তেলৰ ভাৰ দিবৰ দিনা পানীৰ দুজ যোৰ, পিঠৈ দুই কলহ, মাছৰ জনে প্ৰতি একোখোৰ পাগোল (যোৰে প্ৰতি প্ৰায় এপোৱা আধোলা থাকিব লাগে) পান, চাউল ভপুৰা, গান্ধহুৰ তাৰ পাঁচখন, মিঠাতেলৰ টিং এটা, খাঁচি এহাল, হৰিদ্ৰা-পত্ৰ এটা দিছিল। কোনো কোনো বিয়াত গাঁৱৰ মানুহৰ দেখ দৈ ইয়াতকৈ অলপ কম বা বেছি বস্তু দিব লাগিছিল। গাঁৱৰ তিৰোতা মানুহ আহিব লোৱাৰে তৰ্কলোকক দিয়া দিছিল। এতিয়া গাঁৱত দিয়া দিয়া প্ৰথা প্ৰায় উঠিয়ে গৈছে। এই দিয়াৰ লগত মাহৰ হিচাপ কৰি চাউল, মাহ, মাছ বা মাংস, তেল আৰো বেছি, লোণ, হালধি দিছিল। এই সকলো দৰব দৰা পক্ষৰ পৰা কন্যা পক্ষই বিয়াৰ আগতে আদায় কৰিছিল। কোনো কোনো কন্যাপক্ষৰ পানৰ লগত খোৱা চুনকনো খৰচ নহৈছিল।

কন্যাৰ কাৰণে আঙুঠি, কেঁচমনি কাঁহি বাটি, ডবৰ-বাটি আদি আদায় কৰিছিল। মানুহৰ কাপোৰৰ ভিতৰত লৈছিল কন্যাৰ মাক বৌৱেকৰ বাবে এখিলৰ মেখেলা, দেউতাৰ সোমায়ৰকহুঁতৰ বাবে খনীয়া কাপোৰ ধুতি আদি। তেতিয়া গাঁৱত পানীৰ প্ৰচলন নাছিল। কন্যাই গাত চোলাও পিন্ধা নাছিল। কন্যাই দুই হাতত দুটামান আঙুঠিহে পিন্ধিছিল। গৌহাতৰ বেলেগ আঙুঠিৰ পৰা দেখো আপদীয়া কিকি আগলি আৰু গান কিনা টকাৰ আঙুঠি পিন্ধিছিল। কাণত তোলাদৰা সোণ, কপালত কপালখেজী নাকত নাকফুল, গলত গলপতা আৰু কৌৰিবেৰো মণি পিন্ধিছিল। এইবোৰ দৰাপক্ষৰ পৰা দিলেও বহুতো ধাৰ কৰি আনিহে দিছিল। বিয়াৰ দিন কেইটাৰ কাৰণে আনি [illegible] কাঁহী শাখা কৰি দিয়াই দিছিল। জোৰন (নামনি অসমত ইয়াকে তেলৰ ভাৰ বোলে) দিবৰ দিনা বস্তুৰ ভাৰৰ লগত একোজন ভাল মানুহ আহে। তেওঁ ছুলি-তোলা পিন্ধিবৰ কাপোৰৰ মূৰত পাগুৰি মাৰি যায়। দৰাপক্ষৰ বস্তুৰ দিয়া জোৰ কম্পালে ৰাখি থয়। এই খবৰ দৰাপক্ষই পালে সেই দোষ ভাঙি ক্ষতিপূৰণ দিহে "ভাল মানুহক সোকলাই দিব পাৰিছিল।" আইতাৰ বিয়াতো পানীৰ পনীয়া হোৱা দোষত "ভাল মানুহক" বন্ধ কৰি থৈছিল। পাচত ধৰৰ পিতাকে ভাল দৈ আনি বিয়াতহে এৰি দিছিল। জোৰা পিন্ধাৰৰ দিনাখন দুটা টেকেলি দি পঠায়। এটাত চাউল ভৰি থাকে, সেইটো কন্যাঘৰে ৰাখে আৰু খালী টেকেলিটো কন্যাই দুই বিয়াৰ পাচত ধৰৰ ঘৰলৈ আনি তাৰে দৰাক নোৱাবলৈ পানী তোলে। এই প্ৰথাক এতিয়াও টেকেলি দিয়া বোলে।

জোৰণ দিয়াৰ দিনা কিছুমান গীত গোৱা হৈছিল। সিদিনাই মিহিসুৰত সংকেত দি হৈছে যে কন্যাৰ মাক দেউতাকৰ ধৰৰ ভাত উঠিল। তাৰ নমুনা এটা—

"মাকৰ অলংকাৰ খোৱা কাটি কৰি
বাপেৰৰ অলংকাৰ খোৱা
মামৰ অলংকাৰ আছিছে জানকী
হাত জোৰ কৰি খোৱা।"

বিয়াৰ দৰা-কন্যাক যে সেতাৰ পানীত তোলা হৈছিল তাৰ নমুনাও এই গুৰুকটোত আছে। ধৰতীয়া বিয়া কৰাবলৈ আহোঁতে খতেতাকে পাগুৰি মাৰি আহিছিল। ধৰধৰীয়াই এযোৰ পুতলা নচুৱাই নচুৱাই আহিছিল। আইতাৰ বিয়াত তেওঁলৈ আহিছিল। চুলীয়া ঢুলীয়াৰ বাদ্যৰ মাজত আৰুকো সাৰ পাই উঠিছিল। ছয় বা সাত বছৰীয়া ছোৱালী একেজনীৰ এনেকুৱা হোৱা একো নতুন কথা নাছিল।

বিয়াৰ পিছত কন্যাক দোলাত তুলি-দিছিল। কন্যাৰ লগত একোজনী বান্দী যায়। এই বান্দীজনী কন্যাৰ লগত পাঁচদিন আছিল। আৰু পাঁচ টকা বান্দীয়ে পাইছিল। বিয়াৰ পৰা পাঁচদিন কন্যাই একো কৰিব নালাগি-ছিল। ইয়াকে "বোৱাৰী পুৱা" বুলিছিল। চাহৰ খোলা তেতিয়া নাই। ৰাতিপুৱা কোমল চাউল নতুবা গান্ধহু পানীৰেৰে খাইছিল। এই ধৰণে আইতাৰ আগ বিয়া শেষ হৈছিল।

বিয়াৰ আগতে ধৰতে দিনতে বৰপক্ষই নানান কথা মহা কৰি ধনৰ চপাই ধৰি দি ধকৰা কৰি নোৱাত কষ্ট পাইছিল; তাৰ পাচৰ জেখৰ কন্যাৰ মাক বাপেকে সহা কৰিব লগা হৈছিল। পাচ বিয়াৰ পাতত কন্যাই মাকৰ লগত একেবাৰে সম্বন্ধ ছিঙি দিব লগা হৈছিল। কথা কৈ পাৰিছিল উঠ বুলিলে উঠা আৰু বহ বুলিলে বহা। বিবোধ বোৱাৰীৰ শাহু শহুৰে আছিল তেওঁলোকৰ মহাৰিপৰ। পদে প্ৰতি ছিদ্ৰ বিচাৰিছিল। কন্যাৰে লোহা পিটি দা কটাৰী তৈয়াৰ কৰাৰ নিচিনাকৈ শাহুৱেকে বোৱাৰীক নিজৰ মুঠিত তুলিব লোৱাৰকৈ এৰা নাছিল। সেয়েহে কোৱা হয়—

মাছে গৰকা পাচলি খাবা
শাহুৱে গৰকা বোৱাৰী খাবা।
আমাৰ আইতাৰ মাহী শাহুৱেক আছিল।

দৈৱজ্ঞই গণি হেনো কৈছিল— "মাহী শাহু-ৱেকক মাৰিব লাগে।" সেয়েহে আইতা অতি সাৱধান হৈছিল যাতে মাহী শাহুৱেকৰ লগত লাতে ওঠে নালাগে। এদিন শাহুৱেকে তিনি কুড়ি মাৰে তেই একো "তই মই" নকৰিছিল। এই ধৰণে ভগবানৰ চৰণত মন প্ৰাণ সপি দি আইতাই দিনবোৰ অতিবাহিত কৰিছিল।

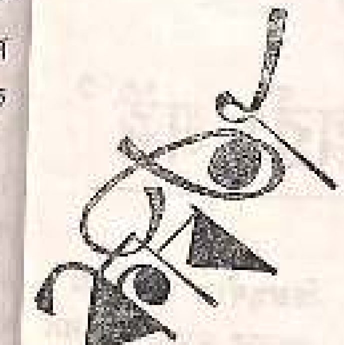

এটি নতুন কবিতাৰ জন্ম

শ্ৰীনীলমোহন ৰায়
প্ৰবক্তা, অসমীয়া বিভাগ

কেতিয়াবা গভীৰ দুখ
অথবা বেজাৰ আনন্দত
নাইবা কোনো নিস্তব্ধ ৰাতিত
মই কথা পাতিব খোজো
প্ৰিয়জনৰ সঁতে—
কি যে মহাতীত এই নিবিড় নিৰৱতা
অথবা ব্যাকুলিত হৃদয় যন্ত্ৰণা
বন্দ কাৰাগাৰ ভাঙি
ওলাই আহিবলৈ কৰা
যেন কয়েদীৰ শেষ প্ৰচেষ্টা—
মন সাগৰত উত্তাল তৰংগ
অৱলিত লাভাৰ দৰে
প্ৰতিবাদৰ চাকনৈয়া
অথচ চিৎকাৰৰ নোৱাৰা এক
মূক মৌনতা—
নিঃশব্দ ৰাতিত
তীব্ৰ বেগে শব্দই
এটাৰ পিছত এটা
যেন একোটি শানিত তীখা।
সিঁচৰতি শব্দবোৰ
এটি বিন্দুত মিলি লৈ
জন্ম দিয়ে মোৰ এটি
নতুন কবিতা।

‘জোনাকী পৰুৱা’

শ্ৰীমহেন চন্দ্ৰ বৰ্ম্মন ।
স্নাতক ২য় বৰ্ষ

জিকমিক জিকমিক জোনাকী পৰুৱা
আন্ধাৰত তুমি বাক কি বিচাৰি ফুৰা,
তোমাক ধৰিবলৈ যাও মই
তুমি হুৰলৈ উৰি গুচি যোৱা ।
তোমাৰ চিকমিক চিকমিক পোহৰ
ভাল লাগে মোৰ,
তোমাক হাতেৰে চুবলৈ
ব্যাকুল হয় হিয়া মোৰ ।
গোটেই ৰাতিটো তোমাৰ পোহৰ
চাই থাকো মই
ৰাতিৰ আন্ধাৰ শেষ হ'লেই
তোমাৰ পোহৰ যায় ক'লৈ !

———

‘বিপ্লৱী মই’

শ্ৰীজগদীশ চন্দ্ৰ ৰায়
স্নাতক মহলা ১ম বৰ্ষ

কোনেনো সহিব দূৰ্নীতি ?
কোনেনো সহিব কুট ৰাজনীতি ?
আজি জাগি উঠিছে দেশৰ মানুহ
জাগিছে মানব প্ৰাণ ।
দেশৰ শান্তিৰ কাৰণে
জীৱন দিম মই অকাতৰে
এই দেশৰ, এই মাটিৰ কাৰণে
জীৱনৰ তেজ বোৱাই দিম
নদীৰ পানীৰ দৰে ।
মই বিপ্লৱী !
মই সংগ্ৰামী !
মহাসংগ্ৰামৰ মাজেৰে
শান্তি, ঐক্য, স্বাধীনতা
ঘুৰাই আনিম, ঐক্য তানেৰে
জগত মোহিম ।

— × —

॥ মানব জীৱন ॥

সহিদুল বেপাৰী
কাৰ্যালয়-কৰ্মচাৰী

আমি কোন ?
ক'ৰ পৰা নো আহিছোঁ আমি
ক'ত বা আছিল ঘৰ,
জনমৰ আগতে দিছিলো কথা
সত্য ৰক্ষাই ব্ৰত জীৱনৰ ।
পাহৰিলোঁ সকলো কথা,
লোভ, মোহে ধৰিলে আৱৰি,
ভাবিছিলো সুখ পাম পৃথিৱীত
অনন্ত দুখ হ'ল যে লগৰী ।
পৃথিৱীত কি বিষম যাতনা
চৌদিশে হাহাকাৰ
মানুহে মানুহক কৰিছে শোষণ,
লুণ্ঠন, হত্যা, অনাচাৰ ।
শত্ৰু মিত্ৰৰ নাই ভেদা ভেদ
সকলো দেশ পাপত মগন
শ্ৰেষ্ঠ সন্তান জগত পিতাৰ
শ্ৰেষ্ঠ জীৱ শ্ৰেষ্ঠ মন
ই কি ৰহস্য এই পৃথিৱীত—
কিনো সাহঁৰ মানব জীৱন ?

— × —

— কুলি —

মোঃ সফিকুল ইছলাম
উঃ মাঃ ২য় বর্ষ

বসন্ত আহিল কুলিও আহিল
গছত আহিল নতুন পাত,
নতুন পাতৰ আৰত লুকাই
কুলিয়ে মাতিলে নতুন মাত।
কুলিৰ মাতত ভোল গই মই
বহি গলোঁ গছৰ হাত,
আজলি পৰ্যায়ে স্বাধীন ভাৱেৰে
গাই আছে ওপৰত।
এনেতে কুলিয়ে দেখা পাই মোক
বন্ধ কৰিলে তাইৰ মাত,
লাজ পাই পখী পলাই গই উৰি
নাথাকিল আৰু তাত।
উৰি নাযাবি তই মৰমৰ পখী
উৰি নাযাবি তই,
গান গাই গাই থাকা একেবাৰে
তাতে শান্তি পাম মই।

— — —

ঃঃ পখিলা ঃঃ

শ্ৰীদেৱ নাৰায়ণ অধিকাৰী
উঃ মাঃ ২য় বৰ্ষ

তোৰাচোন পখিলাটি
দেখিছোঁনে গুৱনী
ইমান ধুনীয়া তাৰ
পাখি হইছনি।
কোৱাচোন পখিলাটি
ক'তনো তোমাৰ ঘৰ
ক'ত আছে ভাই-ভনী
অতি আদৰৰ।
ধুটকীয়া সাজ তোমাৰ
হেডুলীয়া বেশ,
অকনি প্ৰাণত মোৰ
বৰ লাগিলা।
হাহি ভৰা মুখ তোমাৰ
চিন নিচেই আপোন,
দেখিলেই হিয়া জুৰায়
নাচি উঠে মন।
ক'লা তুমি ইমানত
থাকিলা লুকাই,
যিদিনা আহিবা তুমি
থাকিম বাট চাই।

— × —

আই অসমী

শ্ৰীহেৰম্ব কুঃ দাস
স্নাতক ১ম বৰ্ষ

অ' মোৰ গুৱনি আই অসমী।
তুমি যে মোৰ অতিকৈ মৰমী।
তোমাৰ কোলাতেই জন্ম লভে
কতনা বীৰ-বীৰাংগনা
অজস্ৰ সন্তান,
ৰাখিলে তোমাৰ নাম।
মহিয়সী তুমি আই অসমী
তোমাক সহস্ৰ প্ৰণাম।

— — —

আইৰ বাবে

শ্ৰীনকুল কুমাৰ বৰ্মন
উঃ মাঃ ২য় বাৰ্ষিক

কেনেকই সজাম আই
তোমাৰ বেদী,
তুমি যে আমাৰ আই
মনৰ পখী দেৱী।
আনিছো গোলাপ আই লগত পলাশ
গাঁথিছো মালা
কণ্ঠকণ্ঠত তোমাৰ পিন্ধাম হাৰ সজাম আই
তুমি যে দেৱৰূপা।
লগত আনিছো আই, নানাবিধ ফুল
নিৰ্বিচাৰিবা কোনো জাতিকুল,
তোমাৰ বেদী সজাবলৈ আনিছো
ৰঙা কৰবীৰ ফুল।
একান্ত মনে জনাইছো আই
তোমাক প্ৰণাম,
উলাহতে আজি গাইছোঁ মাত্ৰ
তোমাৰেই জয়গান।

— | | —

গুৰু জনাৰ প্ৰতি

শ্ৰীতপন কলিতা
উঃ মাঃ ২য় বৰ্ষ

শংকৰ দেৱ
তুমি অসমীৰ অম্লান জ্যোতিষ্ক
তোমাক প্ৰণাম ।
তোমাৰ জ্যোতিৰেই
জ্যোতিখনে হ'ল অসম শ্মশান ।
তুমিয়েই
অসমী আইৰ ভাৰ কলা কুটীৰ
সুন্দৰৰ পৰা সুন্দৰতম কৰি
গঢ় দিলা হেঙুল হাইতালেৰে ।
অচেতন অসমীয়াৰে প্ৰাণে প্ৰাণে ।
তুমিয়েই সিঁচি দিলা বীজ
সংহতি সমন্বয়ৰ ।
আৰু দিলা মিলনৰ
অমোঘ মন্ত্ৰ,
সুইত পৰীধাক ।
জগত গুৰু,
তোমাক সহস্ৰ সহস্ৰ প্ৰণিপাত ॥

—●—

মোৰ ডায়েৰী
সময়ৰ সাক্ষী---

ওৱাজেদ আলী আহমেদ
স্নাতক মহলা ১ম বৰ্ষ

মোৰ ডায়েৰীৰ পাতত
দৈনন্দিন জীৱনৰ কথা
মই লিখা নাই--
জন্ম-মৃত্যুৰ হিচাপো
মই ৰখা নাই,
মোৰ ডায়েৰীৰ পাতত
" সিহঁতৰ " নামহে মই
লিপিবদ্ধ কৰিছোঁ--
যিয়ে--
খানাৰ অভাৱত মেখাই,--
কাপোৰৰ অভাৱত-মৃত্যুপাৱাইছে,
আৰু--
বন্দুক বেয়নেটনৰ আগত
কুকুৰ-শিয়ালৰ দৰে
মৃত্যুক আকোৱালী ল'লে,--
কিম্বা অঙ্গহীন হৈ
বৰ্বৰতাৰ সাক্ষী হৱলগীয়া হ'ল
সিহঁতৰ কথাহে মোৰ
ডায়েৰীৰ পাতত লিখিছো ।
মোৰ ডায়েৰী সময়ৰ সাক্ষী ।

-- x --

—ঃ হালধীয়া চৰাই ঃ—

শ্ৰীৰাজীৱ কুমাৰ শৰ্মা
উঃ মাঃ ২য় বাৰ্ষিক

হালধীয়া চৰাইটো টেটিটোৰ ৰং কমলা,
নাম তাইৰ পাতমাটৈ নাজানা হৱলা ?
দুখটো ক'লা পাখিটো আছে ক'লা,
ধৰ্মীভাজনী হৈ তুমি নাচি থাকা হৱলা
গছৰ ডালে ডালে পৰি ফুৰাৰ পৰা পখুলি,
কাক বা বিচাৰি মুখা কৰতো নেৰাৰি,
পাতৰ মাজত বহি থাকি মাতি থাকা অবিৰাম,
তুমি শুনি চাই ভালো তোমাৰ ৰব আৱাৰ
পঢ়িব নালাগে, লিখিব নালাগে,
কৰিব নালাগে কাম,
স্কুলৈলৈ যাব নালাগে,
ঘূৰি ফুৰাই তোমাৰ কাম,
স্বাধীন পক্ষী তুমি কৰ পৰা আহা,
কেতিয়াও কাকো তুমি আমনি নকৰা ।
এখ বিৰখত বাহ সাজি আপোন পাহৰা,
তুমি ইমান সুন্দৰ, ইমান ভাল,
প্ৰকৃতিয়ে দিয়ে তোমাৰ আহাৰ
তিনবে দিনটো তুমি ইমান ব্যস্ত
সময়ৰ মূল্য আছে ।
সেয়ে কৰা নেকি তুমি ইমান কষ্ট
হালধীয়া পক্ষী তোমাৰ ওচৰলৈ
মযো যাওঁ যেন উৰি ।

———

—ঃঃ হাস্য ৰসাত্মক কৌতুক ঃঃ—

শ্ৰীমহবাজ বৰ্মণ
স্নাতক মহলা ২য় বৰ্ষ

১। এজন বৰ হৃষ্টপুষ্ট মানুহ হাতীৰ পিঠিত উঠি গৈ আছিল। এজন সৰু ল'ৰাই দেখি তাৰ মাকক সুধিলে।
পুতেক :- সেইটো কি মা? মাক :- হাতী। পুতেক :- ওপৰৰটো নে তলৰটো।

২। ল'ৰা এজনে ঘৰত কাজিয়া লাগি বাতি মৰিবলৈ বুলি লেম্প এটা জ্বলাই লৈ গ'ল। তাকে দেখি মাকে সুধিলে। মাক :- তই ক'ত যা? পুতেক :- মই আজি নৈত জাপ দি মৰিম। মাক :- লেম্পটো কিয় লগত লৈ গৈছা?
পুতেক :- বাটতে সাপে মোক খুটিব পাৰে।

৩। শিক্ষকে ল'ৰা এজনক সুধিলে কোৱাচোন, কেৰাচিন ক'ত পোৱা যায়?
ল'ৰা :- লেম্পত, চকিত আৰু সকল মহাজনৰ দোকানত।
শিক্ষক :- তোৰ মূৰত পোৱা যায় .... ল'ৰা :- নহয় মহাশয়! মই মিঠাতেলহে ঘহোঁ। শিক্ষক :- ঐ মূৰ্খক! তোৰ মূৰত কি আছে!
ল'ৰা :- চুলি আছে ছাৰ—। শিক্ষক :- আৰু কি? ল'ৰা :- আৰু মোৰ ছাৰ।

৪। বহুদিনৰ পিছত বান্ধৱীক আগতকৈ আৰু জকমকতা পূৰ্ণ সাজ পোছাক পিন্ধা দেখি সুধিলে।
১ম বান্ধৱী :- তোমাৰ স্বামীয়ে আগৰ চাকৰি সলনি কৰি দিবা ডাঙৰ চাকৰি পালে নেকি?
২য় বান্ধৱী :- ঐ তেওঁ চাকৰি সলনি কৰা নাই নহয়। মইয়ে যেখোন তেওঁক সলনি কৰি এজন ডাঙৰ স্বামী লগে লগোঁ।

৫। তিনি বন্ধু ক'ৰবাত গৈ থাকোঁতে নিজৰ নিজৰ বৈনীয়েকৰ কথা আলোচনা আৰম্ভ কৰিলে।
একৰা :- মোৰ বৈনী ইমান শকত যে, চিনেমা চাবলৈ যাওঁতে চিনেমা হ'লৰ দুৱাৰ বহলকৈ খুলিব লগীয়া হয়।
ডেকা :- আৰে মোৰ বৈনী অভৈ-ভাৰি পৰলে যেখোন পাঞ্জাৱ মডেলৰ ডাঙৰ ট্ৰাকৰ প্ৰয়োজন হয়।
বনীয়া :- যেইহঁতৰ কথাবোৰ – "হু" চন মোৰ বৈনীৰ যেখোলা চাদোৰ এযোৰ খোৱাৰ তাত ধুনলৈ নিয়াত খোৱায়ে কলে, ইয়াত মানুহৰ কাপোৰহে ধুৱা হয়, ডাকিনীৰ তম্বু নহয়।

Sapatgram College Students Union Society

Sitting (Left to Right) : Bipul Saha (Cultural & Debate Secretary), Principal D. Sarkar (President S.C.S.U.S.), After Ali (General Secretary)

Standing (Left to Right) : Rakesh Goswami (Secy. Minor Game), Pallabi Bose (Secy. Social Service), Purabi Mandal (Secy. Magazine) Fuleswari Paul (Secy. Girls Common Room)

—ঃ হৃদ্‌বিন্দু ঃ—

সাপটগ্রাম মহাবিদ্যালয় আলোচনী

১৯৯১—৯২ সন

৮ম সংখ্যা

ঃ বাংলা বিভাগ ঃ

উপদেষ্টা ঃ—
ড° সুভাষ চন্দ্র শাসমল

সম্পাদীকা ঃ—
পুরবী মণ্ডল

—ঃ সূচীপত্র ঃ—

বিষয় ঃ—	লেখক ঃ—	পৃষ্ঠা ঃ—
গল্প, প্রবন্ধ ঃ—		
১। কবি সুকান্ত--	শ্রীশৌমিক দত্ত	৩১
২। প্রেমের শিকার—	শ্রীদুলাল চন্দ্র সরকার	৪১
৩। খুশির আশা--	ফুলেশ্বরী পাল	৪৩
কবিতা ঃ—		
৪। অরণ্য ক্রেন্দন	সাবানা আক্তার	৪৮
৫। মানিক দা	ফুলেশ্বরী পাল	৪৯

প্রবন্ধ

—ঃ কবি সুকান্ত ঃ —

শ্রীশৌমিক দত্ত

স্নাতক ২য় বর্ষ

বয়স বাড়বার সঙ্গে সঙ্গে আমাদের জীবনে অনেক পরিবর্তন আসে। তাজা তরুন বয়সের অনেক চিন্তা-ধারাই আমাদের মন থেকে আস্তে আস্তে মুছে যায়। আমরা নিস্তেজ হয়ে পড়ি। অভিজ্ঞতার দোহাই দিয়ে পিছনের সিঁড়ির দিকে পা বাড়ানো বিশেষ ভাবে আমাদের শিক্ষিত মধ্যবিত্ত বাঙ্গালীর অভ্যাস। তরুন বয়সের প্রিয় কবি সাহিত্যিকরা ধীরে ধীরে তখন অনেক দূরে সরে যান। ব্যতিক্রম শুধু একটি প্রতিভা। যে প্রতিভা উদ্দীপ্ত উদার্য্যে কণ্ঠে সভ্যতার করুন কাহিনীকে স্ফটিকের মত স্বচ্ছ করে, তরুনাবস্থা থেকে জরাগ্রস্ত শেষ জীবন পর্যন্ত মনকে একটা বিবর্তনের দোলায় দোলিত করে। কিশোর কবি, সর্বহারার কবি সাম্যবাদী কবি সুকান্ত ভট্টাচার্য্যের কবিতার একটা নিজস্ব মাদকতা ছিল বিশ্লেষনাত্মক ভঙ্গিতে তাকালে তা স্পষ্ট দেখতে পাওয়া যায়। বুদ্ধিমান, যুক্তিবাদী-মন সঙ্গে সঙ্গেই প্রশ্ন করবে কি সেই মাদকতা ? এমন কি ঐশ্বর্য্য, এমন কি কারিগরী এরমধ্যে ছিল যা অন্যত্র ছিল না, এবং যার ফলে অন্য অনেক রচনা মধ্যে এই কবির রচনা প্রত্যেকের মন-প্রাণ এবং কাণকে টেনেছে, প্রত্যেকের উপর মাদক প্রয়োগ করেছে ? প্রশ্নটা এক বাক্যের কিন্তু উত্তরটা এক কথায় সারা যাবে না, বিশ্লেষণ করে দেখতে হবে।

কিন্তু হরিরঞ্জন মাত্রই জানেন যে বিশ্লেষণেরই আর এক নাম শব ব্যবচ্ছেদ। তাতে প্যাথ-লজি রিপোর্টের মতই ছন্দ পাওয়া যাবে, শব্দ পাওয়া যাবে, আর পাওয়া যাবে অলঙ্কার, চিত্রকল্প অবয়ব সংস্থান, কিন্তু কবিতা হবে বিলুপ্ত। অনেক তত্ত্ব জানা যাবে, কিন্তু তৎক্ষণের পাঠক মনের সঙ্গে কবিতাটির গূঢ় সম্পর্কের গোপন রহস্যটিই ধরা যাবে না। কবিতার মুহূর্ত-কালের সেই অদ্ভুতপর জলবায়ুতে ফিরে যেতে না পারলে তার অর্থই সম্পূর্ণ মূল্যে খাঁটিই হবে না। কথায় আছে, যার সাথে যার মজে মন, কবিতার ক্ষেত্রে তার সঙ্গে একটা 'ক্ষণ' যোগ হওয়া চাই। কোন কবিতায় কখন যে মন পাবে জবাব হবে, কোন কবিতা কোন লাইনে কখন যে মনকে মজাবে সেকথা বোধহয় কেউই জানে না।

রবীন্দ্রনাথ-নজরুলের মতোই সুকান্ত বাঙলা সাহিত্যের আকাশে এক উজ্জল নক্ষত্র। তাঁর জীবন পরিধি খুব সংক্ষিপ্ত। মাত্র একুশ বছর বয়সে তাকে পৃথিবী ত্যাগ করতে হয়েছিল। বাঙলা সাহিত্য জগতে মাত্র সাত বছর বিচরণ করেছিলেন সুকান্ত। সামান্য এই সাত বছরের মধ্যেই বাঙলা সাহিত্য ভাণ্ডারকে তিনি প্রচণ্ড ভাবে নাড়া দিতে সক্ষম হয়েছিলেন। বাঙলা সাহিত্যে তিনি ছিলেন স্বতন্ত্র, অনন্ত। তাই আলোড়ন এতো তীব্র, এতো প্রবল। বাঙলা, ভারত তথা পৃথিবীর যুগ সন্ধিক্ষণে সুকান্তর সাহিত্য জীবনের শুরু। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ শুরু হয়েছে ফ্যাসীবাদের বিরুদ্ধে জাগ্রত সমগ্র মানব সমাজ। আমাদের পরাধীন দেশে অবশ্য যুদ্ধের পরিণতি হাহাকার, বুভুক্ষা, হতাশায় নির্বাক বাঙালী জনমানস। পরিবর্তিকালে সেই হতাশা ব্রিটিশ সাম্রাজ্যের বিরুদ্ধে বিদ্রোহে পরিণত হলো, সোচ্চার কণ্ঠে প্রতিধ্বনিত হলো স্বাধীনতার মর্মবাণী অগ্নিগর্ভ এই যুগের ইতিহাসই যেন কিশোর কবির কলমের লেখনী।

সমাজ সচেতনতাই সুকান্তর সাহিত্যের প্রধান বৈশিষ্ট্য, সচেতনতা অর্থাৎ শুধু বর্তমান নয় ভবিষ্যতের দিক নির্দেশ। কবির প্রথম জীবনের অধিকাংশ কবিতায় লক্ষ্য করা যায় হতাশা। বয়স সংখ্যা, মাত্র তৌদ্দ বৎসর। কৈশোরের প্রারম্ভ বলা যেতে পারে। জীবন সম্বন্ধে ধারণা তখন স্পষ্ট হওয়া সম্ভব নয়। তা সত্বেও হাহাকার তীব্র এবং প্রথম যুগের কবিতায় প্রতিফলন ঘটেছে সেই যুগ যন্ত্রণার। পরবর্তি সময়ের কবিতাগুলি তাঁর 'পূর্বাভাস' কাব্যগ্রন্থে সংকলিত। 'পূর্বাভাস' যুগলেই এবং 'ছাড়পত্র' পরপর সাজিয়ে পড়লে লক্ষ্য করা যায় ক্ষণিক হতাশা কাটিয়ে উঠে বিদ্রোহের আহ্বানে কিভাবে মুখরিত হয়ে উঠলেন কবি। 'পূর্বাভাস' যা ছিল অঙ্কুর 'ছাড়পত্রে' তাই মহীরুহের রূপ ধারণ করলো। একদিকে সাম্যবাদী গণ আন্দোলনে যোগদান, অন্যদিকে তাঁর অভিজ্ঞতায় নিজেকে শিক্ষিত করে তুলে তিনি হয়ে উঠলেন বিদ্রোহের কবি শুধু নয়, ভবিষ্যতের কবি। ভবিষ্যৎ তাঁর কাছে হয়ে উঠলো স্পষ্ট, জীবনের মতই স্পষ্ট। কবি বিমল চন্দ্র ঘোষ সুকান্ত সম্বন্ধে বলেছেন 'বালক বয়সে এই কবি জানবৃদ্ধ'। প্রকৃতই তাই। নইলে এই বয়সেই সাম্যবাদী চিন্তার প্রভাবে এতো গভীর ভাবে প্রবাহিত হওয়া সম্ভব।

সুকান্ত বস্তুত আবেগ ও উৎকণ্ঠার কবি, পরিমিত যন্ত্রণা ও তার নিরাময়ের কবি, এবং যে সোচ্চারিত আহ্বান মানুষকে অস্থির ও সোচ্চার করে তোলে, সুকান্ত তারই সরল ভাষ্যকার। অভাব, অতৃপ্তি, ও নৈরাশ্য নয় নির্বিশ বিদ্রোহের কবি, কবি কিশোর সুকান্ত, তার দুটো ডানা এবং দুটো চোখই মাটির উপরে মানুষের প্রতিদিনের সংগ্রামের কাছে ধরে রেখেছে। যা কিছু অসঙ্গত ও নৈরাশ্যকর মনে হয় তারই বিরুদ্ধে বিদ্রোহ জেগে উঠে, সেই বিদ্রোহের প্রথা ও উত্তর সরল ভাবে ঘোষণা করে কলম ছন্দ তার কাছে স্বাভাবিক মাধ্যমরূপে আসে, শিক্ষিত বোধের সহচর হয়ে নয়, তার ভাষা এতই অনাবৃত ও স্বাভাবিক যে তাকে শিক্ষিত করে তোলার জন্য যে পদ্ধতি ও প্রয়াসের প্রয়োজন সুকান্ত সে সময়টুকু অপেক্ষা করতে রাজী নন, পূর্ব নির্ধারিত মতবাদকে যান্ত্রিকভাবে অনুসরণ করেন না সুকান্ত, তাঁর কবিতায় প্রোথিত হয়ে ছিল যে প্রথা এবং সমাধানের সংকেত তাই উপলব্ধির রসে জারিত হয় 'পদাবন্ধে'।

যে কোন শিল্পীর পরিচয় তার সৃষ্ট শিল্প। কিন্তু ব্যক্তি হিসেবে তাকে জানতে হলে তার ব্যক্তিগত চিঠিপত্রকে একটি বিশ্বস্ত অবলম্বন হিসেবে মেনে নেওয়া যায়। সৃষ্টির ক্ষেত্রে মানুষ সচেতন। শিল্পের ব্যাকরণ সম্বন্ধে সতর্ক। তাছাড়াও অবচেতনে আড়াল এক সার মুখ, সব সময় তাকে সাবধানে রাখে। কিন্তু চিঠিপত্রে সেই মানুষই সহজ, স্বচ্ছন্দ, অনড়ষ্ট। যে লেখে ও যাকে লেখা তাদের মাঝে তৃতীয় কোন অদৃশ্য ব্যক্তিত্বের পাহারা থাকে না বলে। অবশ্য খ্যাতির সেই শীর্ষের কথা আলাদা, যেখানে পৌঁছলে মানুষের আড়াল বলে কিছু আলাদা রাখা কষ্ট সাধ্য। জীবনের সহস্র অন্তরালের উৎসুক দৃষ্টির উঁকি-ঝুঁকি যখন এক অস্বস্তি। সুকান্তের প্রকাশিত পত্রগুচ্ছের অধিকাংশই লেখা তার অন্তরঙ্গতম কবি বন্ধু অরুণাচল বসুকে। একটি চিঠিতে সুকান্ত তার বন্ধুকে স্মরণ করিয়ে দেবার চেষ্টা করেছেন "আমার চিঠি সাধারণত একটু উচ্ছ্বাস বর্জিতই।" কবির পত্রগুচ্ছের ভেতর সবচেয়ে আকর্ষণীয় তার বাল্যকালের প্রেম প্রসঙ্গ। এসব চিঠির পাতায় পাতায় ছড়িয়ে আছে চিরন্তন এক কিশোর প্রেমের আবেগ, উচ্ছ্বাস, দ্বিধা, দ্বন্দ্ব, চাপল্য, সংকোচের স্বাক্ষর। অনেক বয়সের কাছেই হয়ত প্রেমের ক্ষেত্রে এ বয়সটা কিছুটা অসঙ্গত বা কৌতুককর। কিন্তু কিশোর চেতনায়

সেটাই এক জীবন মৃত্যু সমস্যা এক অসহ্য যন্ত্রণা।

বাঙলা কবিতার অসংখ্য গুচ্ছের মেলায় সুকান্ত ভট্টাচার্য্যের লেখা 'ছাড়পত্র' একটি ক্ষীণ কলেবর মাত্র। কিন্তু ক্ষীণ কলেবর গ্রন্থখানির কণ্ঠস্বরে প্রকাশ পেয়েছে প্রচণ্ড রকমের সোচ্চার। সুকান্তর অগ্রজ কবি নজরুল ইসলামের মধ্যেও আমরা বিদ্রোহের চেতনা দেখেছি। কিন্তু সেখানে কবির বিদ্রোহ ছিল অনেকটাই নিজের সঙ্গে নিজের। আত্মসমীক্ষ কবি সেখানে তার বিদ্রোহকে কোন সামাজিক প্রয়োজনে বা শ্রেণী সংগ্রামের দিকে পরিচালিত করেছেন বলে মনে করবার কোন সংগত কারণ বোধহয় খুব একটা নেই। কিন্তু 'ছাড়পত্রের' কবিতার মধ্য দিয়েই বাঙলাসাহিত্যে প্রথম সামাজিক বিদ্রোহ ঘোষিত হতে দেখা গেল। ছাড়পত্রের কবির মধ্যে সর্বহারা, হতাহত, হতাশাজর্জর বেদনার্ত মানুষ গুলির জন্য সর্বত্র এক গভীর মমতা স্ফুরিত হয়েছে। সমাজের অভাবগ্রস্ত শ্রেণীর জীবনের করুণ, নিষ্ঠুর কাহিনী বোধহয় সুকান্তের পূর্বে কোন কবিই এতটা স্পষ্ট করে বলেন নি। কবি চেয়েছিলেন পৃথিবীকে জীর্ণতা, কুসংস্কার মুক্ত করে শোষনবিহীন সমাজতান্ত্রিক সমাজ প্রতিষ্ঠা করতে। জীর্ণ বর্তমান পেরিয়ে তাই আগামীতে কবি সাফল্যের স্বপ্নে বিশ্বাসী কণ্ঠ মেলে উচ্চারণ করে :—

"ক্ষুদ্র আমি তুচ্ছ নই—জানি আমি ভাবী
বনস্পতি, বৃষ্টির, মাটির রসে পাই আমি
তারই সম্মতি।" (আগামী)

এই বিশ্বাস ছাড়পত্রের সিঁড়ি, লেনিন, খবর, কাশ্মীর কাশ্মীর, সিগারেট, চিল, সেপ্টেম্বর, ৪৬ ঐতিহাসিক, শত্রু এক, মৃত্যুঞ্জয়ী গান, কৃষকের গান, আঠারো বছর বয়স ইত্যাদি কবিতার মধ্যেই শনৈঃ শনৈঃ দৃঢ়তর হয়েছে। এই বিশ্বাসের বলেই কবি জেনেছেন যে, সর্বহারা আগামী দিনে সমাজে সকলের সামনে তাদের মাথা উঁচু করে দাঁড়াতে পারবে। সুকান্তর ছাড়পত্রের বৈশিষ্ট্যই হচ্ছে এই আশাবাদের বলিষ্ঠ উচ্চারণ, 'চারাগাছের' মধ্যে কবি লক্ষ্য করেছেন আগামীতে এক মহীরুহের সম্ভাবনা।

মনে হয় এই সব অবাঞ্ছিত নিচের
রক্তের ঘামের আর চোখের জলের
ধারায় জন্ম,
ওরা তাই বিদ্রোহের দূত। (চারাগাছ)

কবির এই বিপ্লব চেতনা, বিদ্রোহী মনোভাব ক্রমশঃ স্পষ্ট হয়েছে পরবর্তি রচনা গুলিতে। কবি দেখতে পেয়েছেন যে আগামী দিনে শোষক ও শোষিত শ্রেণীর মধ্যে কোন পার্থক্য থাকবে না। বিদ্রোহের মধ্যে ঘটবে তার অবসান। কবির 'বোধন' কবিতা এমনি মনোভাবের পরিচায়ক। — মজুতদার মানুষের হাড়ে মিল খুঁজে পাওয়া ভার। তাই তার এই যুগান্তকারী চিন্তাধারাকে প্রতিষ্ঠিত করবার জন্য তাকে আজীবন বহু প্রতিকূল পরিস্থিতির সম্মুখীন হতে হয়েছে। তবু তিনি ছিলেন তার জীবনাদর্শের প্রতি অবিচল ও অনড়। তিনি আদর্শের প্রতি সেই অবিচল দৃঢ় মনোভাব প্রকাশ করেছেন তার কাব্যের এই কয়টি ছত্রে :—

প্রিয়াকে আমার কেড়েছিস তোরা
ভেঙেছিস ঘরবাড়ি,
সে কথা কি আমি জীবনে মরণে
কখনো ভুলতে পারি? (বোধন)

সুকান্ত মনে প্রাণে ছিলেন বিদ্রোহী। প্রতিকূল পরিস্থিতি ও মানসিক অস্থিরতা তার বিদ্রোহী জীবনকে প্রবলতর করে তুলেছে। মানুষের ভাবনা এক জায়গায় থেমে থাকে না, কবির ভাবনাও তার কাব্যের প্রকাশে নব নব দৃষ্টি দেয় কালের গতির সঙ্গে। কোন কোন প্রতিভা সেই নতুন যুগের উৎস হয়, কাব্যের সেই যুগটা তখন সেখানেই কেন্দ্রীভূত হয়। এই যুগে রবীন্দ্রনাথ হলেন সেই উৎস। তার ধারা কয়েক যুগ ধরে সমভাবে বয়ে চলছে। ইতিমধ্যে সেই উৎসের ধারা নতুন মুখে চালিয়ে দিয়েছেন নজরুল তারপর সুকান্ত। রবীন্দ্রনাথ যেখানে 'দুই বিঘা জমি'র পর 'প্রশ্ন' তুলেছেন দেবতার কাছে 'তুমি কি তাদের ক্ষমা করিয়াছ—' সেখানেও রবীন্দ্রনাথ শব্দালিত্যে— মধুর।

নজরুল 'সাম্যের গান' গেয়ে ঘোষণা করেছেন 'আমি বিদ্রোহী ভৃগু ভগবানের বুকে এঁকে দিই পদচিহ্ন'। সুকান্ত আরও সহজ স্পষ্টতায় নেমে এসেছে—

প্রয়োজন নেই কবিতার স্নিগ্ধতা
কবিতা তোমায় দিলাম আজকে ছুটী।
ক্ষুধার রাজ্য পৃথিবী গদ্যময় :
পূর্ণিমা চাঁদ যেন ঝলসানো রুটী।
(হে মহামানব)

সুকান্তর কবিতা রচনার বয়স অতি সংবেদনশীল সহানুভূতিতে এক, বলেই এক অকৃত্রিম অনুভূতিতে স্বতঃস্ফূর্ত প্রকাশ ঘটে তার কবিতায়, যে অলৌকিক প্রতিক্রিয়া বলে স্বভাবকে শিল্পের স্তরে নিয়ে যেতে হয় - সেই প্রক্রিয়ার নামই অনুশীলন, সুকান্তর পক্ষে নিদারুণ ঘটনা হ'ল সেই অনুশীলন পর্বেই তার সৃজনকর্ম সীমিত হয়ে রইলো, পর্বে পর্বে নানা আবর্তন ও প্রবাহ রচনা করে নিজের স্বভাবকে স্বাভাবিকতার পথে চালিত করে দেবার সময় হয়নি তার, ফলে অভিমানী কিশোর যৌবন সন্ধির যুবক পৃথিবীর রূঢ়তা ও অসঙ্গতির যে সব চিত্র প্রত্যক্ষ করেছেন তার চিত্রণ ও সমাধানের জন্য অধীর হয়ে পড়েছেন নিজের নাভিপদ্মে পঞ্চেন্দ্রিয় স্থাপন করে বেদনা ও বিস্ময়ের উৎসে অবগাহন করতে পারেন নি, সুকান্তর কবিতা পরিশীলিত হবার দিকে যখন যাচ্ছিল তখনই তার মৃত্যু হয়েছে। কিশোর র‍্যাবো বা কীটস্ সুকান্তর প্রায় সমবয়সী হয়েও যে পরিণত শিল্পবোধের অধিকারী হয়েছিলেন, সুকান্তে তার অভাব অজানা নয়; এর মূলে হয়ত সন্ধানের চাইতে

প্রতিবাদের প্রশ্ন, হয়তো প্রতিভার স্তর, যাইহোক সুকান্তর যা কিছু সাফল্য তা হলো। তাঁর কবিতা পড়ে মনে হয় না, একটি বিশেষ দর্শনের তিনি বলিষ্ঠ প্রবক্তা, উপরন্তু কবিতাগুলির রচনা মুহূর্তে যে তপ্ত আবেগ কাজ করেছে তাকে অকৃত্রিম বলে বুঝে উঠতে সময় লাগে না, এই অকৃত্রিমতাই সুকান্ত—তার শিল্পসিদ্ধির সহায় ও অন্তরায়।

সুকান্তর অকালমৃত্যু নিশ্চয়ই বেদনাদায়ক। বেঁচে থাকলে সুকান্ত হয়ত আরও অনেক বড় কবি হতে পারতেন। ইতিহাসের প্রবাহমান গতিধারায় অনেক মিছিলের নেতাকে আমরা মিছিল থেকে সরে যেতে দেখেছি। সুকান্তও ঠিক তেমনিই বিপ্লবী কাব্যধারার মিছিল থেকে অপ্রাপ্ত বয়স্ক একটা গোলাপের মত হঠাৎই ঝরে পড়লেন। অজস্র সম্ভাবনা যেন হঠাৎই ফুরিয়ে গেল। রবীন্দ্রনাথ একদা তার জীবন সায়াহ্নে যে পথচলার নতুন বাঁক উপলব্ধি করেছিলেন, যে পথের বিরাট ব্যাপ্তি সুকঠিন শপথে নজরুলের মধ্যে সোচ্চারিত সেই পথ পরিক্রমা একটা সঠিক সিদ্ধান্তের মত এসে আশ্রয়স্থল খুঁজে নিয়েছে সুকান্তে। তাই অবশ্য নিয়মে সুকান্ত হ'ল জীবন দর্শনের সিদ্ধান্ত। বাংলা সাহিত্যে গণচেতনার কবিতাধারা এমনি করেই ধীরে ধীরে পুষ্ট হয়েছে। এই ধারায় সুকান্ত একটি উজ্জ্বল উপস্থিতি যা বাংলা কবিতার—আধার অঙ্গাঙ্গিভাবে অঙ্গীকৃত। তার কবিতা সত্যিই যেন এক বিক্ষোভ, সে বিক্ষোভ তিনি বহন করে চলছেন ও হয়ত চলবেন যুগ যুগ ধরে,—

"ইতিহাস! নেই অমরত্বের লোভ,
আজ রেখে যাই আজকের বিক্ষোভ।"

(বিক্ষোভ)

আমাদের ধর্মই আমাদের তেজ, বীর্য, এমনকি জাতীয় জীবনের মূলভিত্তি। ... ধর্ম্ম অনুসরণ কর। তোমরা গৌরবান্বিত হইবে ; ধর্ম্ম পরিত্যাগ কর তোমাদের মৃত্যু নিশ্চিত।

স্বামী বিবেকানন্দ

গল্প

ঃ প্রেমের শিকার ঃ

শ্রীদুলাল চন্দ্র সরকার
T. D. C. 1st Year.

সুজন আমার প্রিয় বন্ধু। পাঠশালা থেকেই একসঙ্গে পড়াশুনা করে আসছি। সাধারণ অতিরিক্ত আজ যদি কোন প্রিয়জন ছিল তাহলে সে ছিল সুজন। কিন্তু আজ তার মর্মান্তিক কাহিনী মনে পড়লে অশ্রুতে বুক ভেসে যায়। আমরা দুজনে একই সঙ্গে মাধ্যমিক পরীক্ষা পাশ করি। ও গান্ধী কলেজে এ্যাডমিশন নিই। সুজন পড়া শুনায় বেশী ভাল ছিল না। মাধ্যমিক পরীক্ষা থার্ড ডিভিশনে পাশ করে। সুজন পিতা মাতার এক মাত্র সন্তান। দুর্ভাগ্য বশতঃ দশ বৎসর বয়সে সে মাতৃহীন হয়। তাই সে ছিল বাবার একমাত্র চোখের মণি। কিন্তু মাতৃহীন সুজন প্রকৃত শাসনের অভাবে অল্প উচ্ছৃঙ্খল হয়ে উঠে। যদিও মার থেকে কিছু বেশী আদর সে তার বাবার কাছ থেকে পেয়েছিল। মা-মরা এই বালকের চাহিদা পূরণ করতে তার পিতা তার হাতের পাঁচ খরচ করতে কখনও দ্বিধা করেননি। সুজন বাহিরে শয়তানি করলেও পিতার সম্মুখে সর্বদা অতি শান্ত ছেলে।

একদিন কলেজের পথে একাই বাড়ী

ফিরছিল। এমন সময় হঠাৎ এক ভদ্রলোক ট্যাক্সির আঘাতে আহত হলেন। রাস্তা দিয়ে শত শত লোক যাতায়াত করছিল, কেউই তারদিকে ফিরে তাকাল না। এটাই বুঝি আধুনিক যুগের সভ্যতা। সুজন দৌড়ে গিয়ে আহত ব্যাক্তিটিকে তুললো; কপাল দিয়ে রক্ত ঝরছিল। সুজন বাড়ীর ঠিকানা জানতে চাইলে শুধু 'পার্লে স্ট্রিট' বলে ভদ্রলোক চেতনা হারালেন। নাম বীরেন্দ্র ব্যানার্জী। ভদ্রলোক রেলওয়েতে কাজ করেন। এসবই সুজন ভদ্রলোকের পকেটে থাকা পরিচয় পত্রে জানতে পারল। সে দেরি না করে সঙ্গে সঙ্গে রিক্সায় উঠিয়ে হাসপাতালে নিয়ে গেল। ডাক্তার যথাসাধ্য চিকিৎসা করতে লাগলেন। সুজন সময় নষ্ট না করে ভদ্রলোকের বাড়ীর সন্ধানে বেরিয়ে পড়ল। বহু খোজা-খোজী করে বাড়ী গেল। 'কল' করতেই ষোলের ষোল বৎসরের একটি সুন্দরী মেয়ে বাহিরে এল। সুজন তাকে সম্পূর্ণ ঘটনাটি খুলে বলল। তার কথা শেষ হতে না হতে মেয়েটির মুখ বিবর্ণ হয়ে উঠল। 'প্লীজ' আপনি একটি রিক্সা ডাকুন আমি আসছি" বলে মেয়েটি পুনরায় ঘরে ঢুকল। কিছু সময় পর সে হাতে একটি ভ্যানিটি ব্যাগ নিয়ে বেরিয়ে এসে সোজা সুজনের সঙ্গে রিক্সায় উঠল। সুজন কেমন যেন ইতস্ততঃ করতে লাগল। এর-আগে সে কোন মেয়েকে এত নিকট থেকে দেখেনি। নাম জিজ্ঞাস করার জন্য মাথা উঠিয়ে মেয়েটির মুখের দিকে তাকাল। দেখল

চোখের জলে তার মলিন মুখ খানি ভিজে স্নিগ্ধ হয়ে গেছে। সুজনের উদ্দেশ্য সফল হলনা। মনে করল কিছু বলে সহানুভূতি প্রকাশ করবে। কিন্তু পারল না। রিক্সা হাসপাতালের সম্মুখে থামল। বীরেন্দ্র বাবু যে কক্ষে ছিলেন সেখানে প্রবেশ করতে না করতেই মেয়েটি দৌড়ে গিয়ে তার বাবার গলা জড়িয়ে হাউ হাউ করে কাঁদতে লাগল বীরেন্দ্র বাবু মেয়ের চোখের জল মুছে কম্পিত স্বরে বললেন "এ .... এই দেখ, কাঁদছিস কেন মা ! এই দেখ না আমার কিছুই হয়নি।" বাবার কথার কোন প্রভাবই তার উপর পড়ল না। অশ্রুর গতিবেগ যেন আরও বেড়ে গেল। সুজন অল্প দূরে দাঁড়িয়ে তাদের ক্রিয়া প্রতিক্রিয়া তীক্ষ্ণ ভাবে পর্যবেক্ষণ করতে লাগল। দয়া মায়া ভক্তি শ্রদ্ধাই যে নারী জাতীর সৌন্দর্য্যের শ্রেষ্ঠ অলঙ্কার সুজন তখন স্পষ্ট ভাবেই বুঝতে পারল। ইতিপূর্বে কোন মেয়ের রূপ তার এত সুন্দর বলে মনে হয়নি। মনে হল যে পৃথিবীতে একটি নতুন সম্পদ সে আবিষ্কার করেছে। এই অপরিচিত আনন্দে তার হৃদয়ের আয়তন দ্বিগুণে দুই তিন গুণ বেড়ে গেল। ক্ষণিকের জন্য নতুন স্বপ্ন রাজ্যে হারিয়ে গেল। "দূরে দাঁড়িয়ে রইলে যে। কাছে এসে বস"। জানিস্ মা ও জনয় যদি আমাকে হাসপাতালে না নিয়ে এসে হয়ত আর বাচতাম না।

মেয়েটি কৃতজ্ঞতার সঙ্গে সুজনের দিকে একদৃষ্টিতে তাকিয়ে রইল। এখানেই তাদের প্রেমের প্রথম সূত্রপাত।

সুজন তাদেরকে বাড়ীতে পৌছে দিয়ে ঘরে ফিরল। কোন মতে রাত কেটে ভোর হল। আগে কোন রাতই তার এত মধুর লাগেনি। সারাটা রাত কল্পনার সাগরে ভেসে চলল। পরের দিন সকাল সাতটায় সুজন ব্যানার্জী বাবুর বাসায় গিয়ে হাজির হল। "কেমন বোধ করছেন ?" "ভাল, বস। তোমার নামটা জিজ্ঞাসা করতেই ভুলে গেছি। কিছু মনে করনা বাবা।"

সুজন নামের সঙ্গে সমস্ত পরিচয় দিয়ে দিল। হঠাৎ পিছন থেকে একটা আওয়াজ আসল "আরে আপনি ! কখন আসা হল, চেয়ে দেখল সেই মেয়েটি যার জন্য সুজন এতক্ষণ অপেক্ষা করছিল। মেয়েটি তাকে ড্রইংরুমে নিয়ে গেল। দুজনের মধ্যে প্রায় ঘন্টাখানেক কথা বার্তা চলল। মেয়েটির নাম সুপ্রিয়া। এবার মাধ্যমিক পরীক্ষা দেবে। ক্লাসের ফার্ষ্ট গার্ল। সেদিন থেকে সুজন তাদের বাড়ীতে প্রায়ই যায়। যত দিন যায় ততই তাদের প্রেমের গভীরতা বাড়তে থাকে।

'অধ্যায়ন' বলে যে কোন শব্দ আছে তা সুজন এই প্রেমে পড়ে ভুলে গেল। ফলে সে উচ্চ মাধ্যমিক পরীক্ষায় উত্তীর্ণ হতে পারল না। তখন থেকেই তাদের পবিত্র প্রেমে ফাটল ধরল। বহু ভাল মন্দ কথা সুপ্রিয়া তাকে শুনাল। বলল "আজ হতে তোমার পথ আর আমার পথ আলাদা। আমি

বাবার একমাত্র মেয়ে। বাবা আমার বিয়ে কোন প্রফেসারের সঙ্গে দিতে চায়।" তার কথা শুনে সুজনের দেহ যেন নিষ্প্রাণ জড়ে পরিনত হল। ক্ষণিকের জন্য তার শ্বাস-প্রশ্বাস বন্ধ হয়ে গেল। কিছু সময় পর একটি দীর্ঘশ্বাস টেনে নিয়ে বলল "সুপ্রিয়া তুমি আমায় কথা দাও, তুমি আমার জন্য অপেক্ষা করবে।"

"কেন করব না ? নিশ্চয়ই করব" গম্ভীর স্বরে বলে সুপ্রিয়া দ্রুত বেগে সেখান থেকে চলে গেল।

পৃথিবীর সব কিছুর পরিবর্তন ঘটে। সুজনের জীবনেরও পরিবর্তন হল। কিন্তু তার এ পরিবর্তন যেন বাস্তবিক পরিবর্তন। তাকে আজ কাল বেশী দেখা যায় না। যে পুস্তক ছিল তার শত্রু — আজ সেই পুস্তক হয়েছে তার পরম মিত্র। অথচ তার জীবনের সাথী হয়ে গেল। পুস্তক ব্যতীত তার দর্শন পাওয়া ভার। সুজনের বাবা কিছুই বুঝতে পারলেন না।

তিন বছরের মধ্যে সে সাপ্টী কলেজের মেধাবী ছাত্র হিসাবে বিবেচিত হয়। ইংরাজীতে অনার্স নিয়ে বি, এ, পাস করল। এম, এ, তে এ্যাডমিশন নিল। কিন্তু বিধাতা তার অগ্রগতি সহ্য করতে পারলেন না। তিন দিনের জ্বরে তার পিতার মৃত্যু হয়। রক্ষা কর্তা পিতার মৃত্যুতে সুজন শোকাকুল হয়ে পড়ে। মনে হল ভবিষ্যতের উজ্জ্বল প্রদীপ নিভে যাবে। "না, আমাকে এভাবে

ভেঙ্গে পড়লে চলবে না। যে কোন প্রকারে হোক প্রফেসার আমাকে হতেই হবে।"

সুজন ৬৫% মার্কস নিয়ে এম. এ. পাস করল। "কিছু পেতে হলে কিছু হারাতে হয়।" কথাটি সত্য। কাশির সঙ্গে গলা দিয়ে এখন রক্ত পড়ে। দেহ কঙ্কালসার। হাটতে হলে মাঝে মাঝে লাঠির সাহায্য নিতে হয়। উপযুক্ত আহারের অভাবে চোখের দৃষ্টিও কমে গেছে। মাঝে মাঝে সে সুপ্রিয়ার কাছে পত্র দিত কিন্তু তার প্রত্যুত্তর কখন ও পেত আবার কখনও পেত না। যাকে পাওয়ার জন্য এরূপ কঠিন পথ পরিক্রমা— তার শেষে সে নিজেই তার কাছ হতে দূরে সরার চেষ্টা করছে। ভাগ্য যে তার সঙ্গে এরূপ পরিহাস করবে তা সত্যই কল্পনাতীত। কখনও বাসনা মানুষকে এরূপ কষ্ট এনে দেয় যা গ্রহণ করা যেমন ক্লেশকর, ত্যাগ করাও তেমনি যন্ত্রনাদায়ক।

একদিন শরতের সন্ধ্যায় বারান্দায় একটি হাতলভাঙ্গা চেয়ারে বসে সুজন অতীতের কথা ভাবছে। অতীত জীবনের স্বপ্নীল দিনগুলির কথা মনে পড়তেই তার দুচোখ দিয়ে অশ্রু গড়িয়ে বুক ভিজে গেল। ঠিক এমন সময় একটি টেক্সি এসে তার বাড়ীর সম্মুখে থামল। একজন ভদ্রলোক এবং একজন ভদ্রমহিলা টেক্সি থেকে নেমে এসে তার সম্মুখে দাঁড়াল। সুজন অবাক হয়ে তাদের দিকে তাকিয়ে রইল।

"চিনতে পারলে না বুঝি? আমার না[ম] সুপ্রিয়া" ভদ্রমহিলার বলল। সুজনের বুকে[র] ভিতরটা ধপ্ করে উঠল। নিজেকে [...] সংযত করে বলল "ও সুপ্রিয়া! চিনতে[ই] পারিনি। আসল কথা বহুদিন হল দেখিনি [...] তাই। তা ছাড়া শাড়ী পরা অবস্থা[য়] কখনও দেখিনি। তাই কেমন যেন অচেন[া] মনে হচ্ছে।

"একি অবস্থা করেছ শরীরের? অ[ন্য] কোথাও হলে আমি তোমাকে চিনতে[ই] পারতাম না" বলল সুপ্রিয়া। তাদেরকে ঘরে নিয়ে সুজন বসতে দিল। তা[র] আনন্দের সীমা রইল না। সুজন ভদ্রলোকটি[র] দিকে ইঙ্গিত করে বলল "ইনি কে[?] চিনতে পারলাম না।" "ইনি আমার স্বামী রংপুর কলেজের প্রিন্সিপাল। ওর একজন ইংলিশ লেকচারারের প্রয়োজন। মনে পড়[ল] তোমার কথা। তাই এখানে নিয়ে এলাম।"

সুপ্রিয়ার শেষ কথাটি তার বজ্রপাত[ের] মত হল। তার মানসিক অবস্থা চূড়া[ন্ত] পর্যায়ে পৌঁছল। বহু চেষ্টা করা সত্ত্বে[ও] সে আর একটি কথাও বলতে পা[রল] না। তারা বিদায় নিল। অনেক ক[ষ্টে] বারান্দায় এসে হাতভাঙ্গা চেয়ারে বসল। যতই রাত হয় ততই তার বুকের জ্বালা বাড়তে থাকে। কিছুতেই হৃদয়ের জ্বালা নিভল না। ক্রমে তা অসহ্য হয়ে উঠল। রাত্রি প্রায় বারটা বাজে। রাস্তা জনশূ[ন্য]

হয়ে গেল। "মানুষ কি এতই স্বার্থপর" এই বলে বাঁশের গেট পেরিয়ে নির্জন রাস্তা দিয়ে হাটতে লাগল। কুয়াশায় বৈদ্যুতিক বাতিগুলি আবছা আবছা দেখা যাচ্ছে। প্রচণ্ড শীত তার উপর কোন প্রভাব বিস্তার করতে পারল না। লক্ষহীন ভাবে হাটতে শুরু করল। হঠাৎ বুকের ডান পাশে একটু ব্যাথা অনুভব হল। কাশি আরম্ভ হল। মুখের রক্তে সম্পূর্ণ শরীর ভিজে গেল। বেশী সময় ধরনীর বুকে দাড়িয়ে থাকতে পারল না। মাটিতে পড়া মাত্রই তার হৃদয়ের স্পন্দন থেমে গেল। "সু প্রি .... কিনি য়া .... শা"। হ্যা এটাই ছিল তার অন্তিম শব্দ।

'বিবাদ নয়, সহায়তা; বিনাশ নয়, পরস্পরের ভাব গ্রহণ; মতবিরোধ নয়, সমন্বয় ও শান্তি।'

স্বামী বিবেকানন্দ

॥ সুমির আশা ॥

Fuleswari Paul
H. S. 2nd Year.

সুমি যখন পাঁচ বৎসরের তখন স্কুলে ভর্তি হল। সুমির বাবা ব্যাঙ্কে চাকুরী করতো। সুমি মা, বাবার একমাত্র কন্যা। একদিন সুমি তার মা, বাবার সঙ্গে সিনেমা দেখতে যায়, এবং সেই সিনেমাটিতে একটি মেয়ে উকিলের পার্ট করেছিল, তখন সুমির মা সুমিকে বললো, "তুমি একদিন বড় হয়ে উকিল হতে পারবে না ?" সুমিরও সেই মেয়ে উকিলটিকে দেখে খুব পছন্দ হয়েছিল, এবং তখন সুমি তার মার প্রশ্ন শুনে তাড়াতাড়ি উত্তর দিল, হ্যাঁ, সে একদিন উকিল হবেই, তারপর সিনেমা থেকে ফিরে এসে রাত্রে ঘুমিয়ে সুমি স্বপ্ন দেখতে পেল যে সে উকিল হয়েছে। এবং তারপর থেকেই তার আকাঙ্ক্ষা জন্মালো উকিল হবার। সে তার মা ও বাবার কাছে শুনতে পেল যে উকিল হতে হলে অনেক পড়াশুনা করতে হয় এবং ভাল রেজাল্টও করতে হয়। এই কথা শুনে সুমি পড়াশুনায় খুব জোর দিল এবং স্কুলে প্রতিবৎসর প্রথম স্থান অধিকার করে, এইভাবে সে ভালভাবেই মেট্রিক পাশ করলো। তারপর কলেজে ভর্তি হলো এবং তখন তার শুধু আশা কবে সে উকিল হবে, ও উকিল হয়ে মা বাবার স্বপ্ন সে কবে পূর্ণ করবে। কলেজে উঠে সে পড়াশুনায় আরও জোর দিল। তার তখন শুধু দিন, রাত্রি পড়াশুনা ছাড়া আর কোন কাজ রইল না। প্রতিদিন সে অনেক রাত অবধি পড়াশুনা করতো, কিন্তু কোনদিন তার বাবা, মা টের পেতনা। একদিন কোন কারণে হঠাৎ সুমির বাবার ঘুম ভাঙলো। তখন রাত ছটা বাজে। সুমির বাবা তখন সুমির পড়ার শব্দ শুনতে পেল। এবং তার বাবা তার রুমের সামনে গিয়ে সুমিকে বলল, "এখন পর্যন্ত তুমি পড়ছো, এখন ঘুমিয়ে পরো, এত রাত অবধি পড়াশুনা করলে শরীর অসুখ করবে যে" তখন সুমি তার বাবাকে বলল, "বাবা, বেশী পড়াশুনা না করলে যে আমার রেজাল্ট ভাল হবে না" এবং এইবলে সুমি ঘরের আলো নিভিয়ে দিয়ে ঘুমিয়ে পড়লো, এবং এভাবে সে প্রতি-দিন পড়াশুনা করতো। একদিন সুমির হঠাৎ জ্বর হলো এবং সেই জ্বর না কমাতে তার বাবা তাকে শিলিগুড়িতে নার্সিংহোমে ভর্তি করলো। এবং দিনে দিনে সুমির অসুখ বাড়তে লাগল। কিন্তু সুমি ভাবতো কবে সে এই নার্সিংহোম থেকে বাড়ী যেতে পারবে এবং পড়াশুনা আরম্ভ করবে। এই ভেবে সে শুধু তার বাবা এবং মাকে বলতো 'আমি উকিল হব না ?" তখন তার মা এবং বাবা তাকে সান্ত্বনা দিয়ে বলতো, "নিশ্চয়ই হবে, তুমি তাড়াতাড়ি সুস্থ হয়ে নাও তারপর আবার পড়াশুনা করবে.' কিন্তু একথা সুমির সহ্য হ'ত না ক্রমে ক্রমে সুমির অসুখ প্রচণ্ড বেড়ে গেল। একদিন বেলা এগারোটার সময় তার অবস্থা খুব খারাপ হ'ল তখন তার মা, বাবা দুজনেই তার পাশে বসে শুধু কাঁদছে। এই দেখে সুমি তার মা, বাবার দিকে তাকিয়ে করুন বলল, "আমি উকিল হ'ব না ? বলনা মা, বলনা বাবা" তখন তার মা তাকে বলল, "হ্যাঁ, এখন তুমি চুপ কর" এবং যখন সাড়ে এগারোটা বাজে তখন সুমি হঠাৎ এই পৃথিবী থেকে বিদায় নিল। সুমির আশা ...... ।

কবিতা

অরণ্য ছেদন

সাবানা আক্তার
উচ্চতর মাধ্যমিক ২য় বর্ষ

জন্মের পরেই তীক্ষ্ণ চিৎকারে
আগমনের বার্তা জানালো—
কুঠারের আঘাতে আঘাতে
খান খান হয়ে গেল তা :—
কেন ...... কেন ...... কেন ...... ?
সবুজ হারানোর বেদনা —
এটা কি তার উপলব্ধি ?
যদি তাই হয় —
ছিন্ন ভিন্ন করে দাও এর দেহ
রক্তে রাঙা হয়ে উঠুক
অবশিষ্ট সবুজ ঘাস
লাল হয়ে যাক পৃথিবীর বাতাস
না, বারুদের গন্ধ নয়,
তবে উঠুক সবুজ হারানো বেদনার তান
মরুভূমি হয়ে উঠুক —
চিরহরিৎ অরণ্য অঞ্চল ।

মানিক দা

ফুলেশ্বরী পাল
উচ্চতর মাধ্যমিক ২য় বর্ষ

আমি তোমাকে দেখিনি
দেখেছি তোমার ছবি,—
তোমাকে পাইনি খুঁজে কাছে,—
পেয়েছি তোমার লেখা ।
তাতেই স্পর্শ করে পেতাম
তোমার পরশ পাওয়া—
শিশুরা পাবেনাকো আর,
শারদ উৎসব মাঝে,
বিশ্বের মাঝে হারায়ে খুঁজি
কি পাব জানিনা,
তবু না পাওয়ার ব্যথা
হৃদয়ে বাজে বেশী আজ
অনন্ত শূন্য মাঝে
তুমি পূর্ণ করে গেছ,
সাতরাজার ধন এক
'মানিক' দা ।

Photograph of the Teaching Staff

Sitting (Left to Right) : Profs. T. Saha, S. Sasmal, M.Das, B. Roy, M. Sarkar, N. Ray, D. Sarkar (Principal), S. P. Mukherjee (Vice-Principal), N. M. Ray
Standing (Left to Right) : Profs. N. Islam, G. Saha, M. H. Choudhury

কবিতা

অরণ্য ছেদন

সাবানা আক্তার
উচ্চতর মাধ্যমিক ২য় বর্ষ

জন্মের পরেই তীব্র চিৎকারে
    আগমনের বার্তা জানালো—
কুঠারের আঘাতে আঘাতে
খান খান হয়ে গেল তা :—
কেন ······ কেন ······ কেন ······ ?
সবুজ হারানোর বেদনা —
এটা কি তার উপলব্ধি ?
যদি তাই হয় —
ছিন্ন ভিন্ন করে দাও ওর দেহ
রক্তে রাঙ্গা হয়ে উঠুক
অবশিষ্ট সবুজ ঘাস
লাল হয়ে যাক পৃথিবীর বাতাস
না, বারুদের গন্ধ নয়,
ভরে উঠুক সবুজ হারানো বেদনার তান
মরুভূমি হয়ে উঠুক —
চিরহরিৎ অরণ্য অঞ্চল ।

মানিক দা

ফুলেশ্বরী পাল
উচ্চতর মাধ্যমিক ২য় বর্ষ

আমি তোমাকে দেখিনি
    দেখেছি তোমার ছবি,—
তোমাকে পাইনি খুঁজে কাছে,—
    পেয়েছি তোমার লেখা।
তাতেই স্পর্শ করে পেতাম
    তোমার পরশ পাওয়া—
শিশুরা পাবেনাকো আর,
    শারদ উৎসব মাঝে,
বিশ্বের মাঝে হারায়ে খুঁজি
    কি পাব জানি না,
তবু না পাওয়ার ব্যথা
    হৃদয়ে বাজে বেশী আজ
অনন্ত শূন্য মাঝে
    তুমি পূর্ণ করে গেছ,
    সাতরাজার ধন এক
    'মানিক' দা ।

Photograph of the Teaching Staff

Sitting (Left to Right) : Profs. T. Saha, S. Sarnal, M.Das, B. Roy, M. Sarkar, N. Ray, D. Sarkar (Principal), S. P. Mukharjee (Vice Principal), N. M. Ray
Standing (Left to Right) : Profs. N. Islam, G. Saha, M. H. Choudhury

SAPATGRAM COLLEGE MAGAZINE

1991–92
8TH ISSUE

★ English Section ★

ADVISER
INDRANIL SARKAR

EDITOR
PURABI MANDAL

SWAMI VIVEKANANDA AND NATIONAL INTEGRATION.

Saumik Dutta.
TDC - Ist Year

If we go through Indian Politico-cultural history we will find that in India from the most ancient times our seers and Sages, as well as great Savants and sovereigns, have always aimed at and striven for national integratio, of course not in the narrow Sense of a nation. State which is a modern Political concept. It was made a cultural integration in the context of the unity of all mankind, nay, of all life. They Sought for unity in the midst of rich diversity, allowing the diversity to grow and prosper under the overall guiding Principles of oneness. Our great men and women have been striving to achive integration by growing up feeling that whole world is a family.

Swami Vivekananda, who is considered by many as the embodied 'Siva' Himself, is the latest and the greatest in this illustrious galaxy of builders of world unity, and that of integration of India as an organic part of the world. His ends and aims were — (i) Development and integration of all great powers inherent in man by every individual; (ii) All round Social and national uplift and integration of all diversities on the religio-cultural and socio-economic levels through mutual understanding and appreciation, and by eliminating injustices and privileges, and

reducing disparities, and (iii) Integration of mankind as a whole by upholding the divinity of man and oneness of existence. In 1897, at his Madras lecture Swamiji told that no problem could be solved on narrow national grounds as internationalism was the order of the day. It is all the more so these days, and especially so in India where many races and several religious people present. A broad, world oriented human approach alone with yeild a lasting solution as it will enable all to sublimate their narrow veiw point.

Vivekananda was primarily a lover of mankind as a whole and his constant endeavour was the uplift of man. He thought that love made no distinction between man and man, between Aryan and a Mlechchha (non Hindu), between a Brahma and a pariah nor even between a man and a woman. Love made the whole universe as one's home. True progress is slow but sure. Revealing his ideal he wrote to Nevidita :—

"My ideal indeed can be put into a few words and that is — to preach unto mankind their divinity, and how to make it manifest in every movement of life...... one idea that I see clear as daylight is that misery is caused by ignorance and nothing else. Who will give the world light ? Sacrifice in the past has been the Law, it will be, alas, for ages to come. The earths bravest and best will have to sacrifice themselves for the good of many, for the welfare of all. Buddhas by the hundred are necessary with eternal love and pity."

Swamiji's aims was primarily man-making, building up of men and women at the roots, to enable them to unfold their divinity and fulfil themselves in the service of society, nation and the world, that is of god in man.

His method was to take a man of community where they stood and give a lift upwards so much so that every person, community, society or nation world keep its individuality intact and with that as the radial Point grow towards universality in ever widening concentric circles. This will enable all to fulfil themselves at all stages and in all relationships. Vivekananda would often emphasize that unity in diversity is the plan of nature. We should not violate this great principle of nature for that alone will make for richness of throught, variety of cultural expression and lead to mutual understanding and sweet relationships.

Vivekananda's out look was all inclusive and positive. As Tagore has pointed out "In Vivekananda everything is positive and nothing negative" His out look excluded none, and his approach was to strengthen and develop men, each in his own place in the context of the universal. He belived in peaceful evolution, in growth from inside, and not violent revolution, i. e. imposition from outside. In "The ideal of a universal religion" Swamiji delineates his plan of work for integration. He was quite aware of the contribution India has to make in the emergence of an integrated world civilization and culture and he set out to build her up to fulfil her heroic mission. He knew that from the ancient past India has been the experimental arena for the evolution of a composite culture to which many races, religious and culture have contributed. In fect India has been 'a world of miniature.' and if she succeeds in evoling a harmonious integrated culture out of all these desperate elements it wil be a model for the whole world to emulate. Regarding the Indian arena and its racial history he writes :— A veritable ethn-

ological mescum! .... Then there are more historical varities – the Negrito-Kolarian, the Dravidian and the Aryan. To these have been added from time to time dashes of nearly all the known races, and a great many yet unknown .... well, here are the persian, greek, yunchi, the Hnn, the Chin, the Scythian, and many more melted and fused, the Jews, parsis Arabs, Mongals... .... an ocean of humanity, composed of these race-waves, seething, boiling, struggling, constantly, changing, form, rising to the surface, and spreading, and anb swallowing little ones, again subsiding — this is the history of India ....

In the midst of this madness of nature, one of the contending factions discovered a method, and through the force of its superior culture, succeed in bringing the largest member of Indian humanity under its sway ...... [They] styled themselves the Aryas or nobles and their method was the varnashramachara — the so-called caste."

Thus a Vast mass of heterogeneous humanity was integrated in India what we now call Hinduism, 'in which there are certain common grounds; and within their limitation it admits of a marvellous, variation, infinite amount of liberty to think and live our own lives.' But the process of his integration, the evolution of a composite culture, had been halted for some centuries due to historical vicissitudes and it must now be renewed on a fresh and wider bassis, for new powerful socio-religious forces have come under Islam and christianity and these two need to be integrated into composite culture. Swami Vivekananda's idea of national integration was not confined to the religio-cultural level. He wanted the socio-economic uplift and integration of masses and classes

as well. He also desired the integration of science and sprituallity and of eastern and western ideals and achievements. His ideas in these respects are profuse and are scaltered in all his writings and speeches.

Vivekananda desired the new India to arise out of Peasant's College, grasping and plough; out of huts of the fisherman, the cobbler, and the sweeper. Let her spring from the grocer's shop, from beside the over of the fitter-seller. Let her emanate from the factory, from marts and from markets. Let her emerge from graves and forests, from hills and mountains.

But he did not want class conflict. He told Nevedita, "My hopes is to see again the strong points of this age, only in a natural way. The new state of things must be a growth from within."

Let us conclude with these most subline and lofty sentiments of Vivekananda which give expression to the highest universal ideal for our country and mankind :—

'Our watchword, then, will be acceptance, and not exclusion. I accept all religious that were in the past, and in whatever from they worship him. I shall go to the mosque and kneel before the crucifix; I shall enter the Buddhistic temple, where I shall take refuge in Buddha and in his law. I shall go into the forest and sit down in meditation with the Hindu, who is toying to see the light which enlightens the heart of everyone." ●

DISASTROUS DRUG

Bipul Saha.
T.D.C. 2nd year

Drug Drug Drug.
What a menace you are!
You take away
Thousands of woman's red lead from their crest,
You make empty thousands of mother's lap
You are the cause of thousand sister's cries,
Are you bring forth only
Sorrow and suffring in the world.
Will you tell me once
What do you want from this world ?
Only death, death and death
Will your this desire complete ?
No, we should not allow you to make this
We shall stand against your wishes
We should save the world
From your destructive hands
We shall spread our banner of victory
In poem, prose, drama and polite literature.
To your demise burial
We give out handfull of soil
Hundredth life-life and life.

SOLUTION

Sri Saumik Dutta.
T.D.C. Ist year

Solution, Solution, Solution.
Oh god, we the infant of you,
Polute the whole atmosphere,
Severally attacked by the germs—
Banished from the peace,
Justice is in our dream,
Equity has been abolished.

Bring out the solution—
Oh god, we the followers of you
Save us in this critical Juncture.
Bring us to the truth,
Show us the light of right-path,

Save your despised kids
Discard the word lie,
that falls upon us.

Oh god, we kneel down before you
Save us, Save us.
Put the solution,
That destroys us.